

VATT-KESKUSTELUALOITTEITA
VATT-DISCUSSION PAPERS

347

KANSAINVÄLI-
NEN YHTEISTYÖ
HAITALLISEN
VEROKILPAILUN
ESTÄMISEKSI

Outi Kröger

Asta Larjomaa on avustanut lähdemateriaalin hankinnassa toimiessaan virkamiesharjoittelijana VATT:ssa.

ISBN 951-561-515-1

ISSN 0788-5016

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Government Institute for Economic Research

Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Email: etunimi.sukunimi@vatt.fi

Oy Nord Print Ab

Helsinki, lokakuu 2004

KRÖGER OUTI: KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ HAITALLISEN VEROKILPAILUN ESTÄMISEKSI. Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 2004, (C, ISSN 0788-5016, No 347). ISBN 951-561-515-1.

Tiivistelmä: Keskustelualoitteessa luodaan katsaus OECD:n ja EU:n suosituksiin ja toimenpiteisiin haitallisen verokilpailun estämiseksi ja sivutaan OECD:n alaisuudessa toimivan rahanpesua estämään pyrkivän FATF:n (Financial Action Task Force on Money Laundering) toimintaa. Lisäksi selvityksessä tarkastellaan verokeitaita ja niiden ulkomaalaisille tarjoamia veroetuja. Edellä mainittujen organisaatioiden työssä tavoitteena on ollut saada maat sopimaan verotusta koskevien tietojen vaihdosta keskenään. Lisäksi verotusmenettelyt on haluttu saada mahdollisimman läpinäkyviksi. OECD on onnistunut työssään hyvin, ja useat verokeitaat ovat sitoutuneet yhteistyöhön tietojen vaihdossa ja verojärjestelmien kehittämisessä. Myös EU on saanut poistettua suurimman osan potentiaalisesti haitallisiksi luokittelamistaan jäsenmaiden verotusmenettelyistä. FATF:n työ on osaltaan auttanut lisäämään maiden yhteistyöhalukkuutta. Eri maiden veroviranomaisten välinen tietojen vaihto saattaakin jatkossa olla realistisempaa kuin kansallisten verokantojen tai veropohjien koordinoiminen tai yhdenmukaistaminen.

Asiasanat: Haitallinen verokilpailu, verokeitaat

KRÖGER OUTI: KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ HAITALLISEN VEROKILPAILUN ESTÄMISEKSI. Helsinki, VATT, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, Government Institute for Economic Research, 2004, (C, ISSN 0788-5016, No 347). ISBN-951-561-515-1.

Abstract: This discussion paper gives an overview on the work that OECD and EU have undertaken in the fight against the harmful tax competition. Also the work of FATF (Financial Action Task Force in Money Laundering) has been dealt with. The tax advantages the tax havens offer to foreigners are shortly described. The goal of the before mentioned organisations is to encourage countries to agree on the exchange of information on tax matters between them. The harmful tax practices should also be as transparent as possible. The OECD has succeeded in its work. Several tax havens have made commitments on the cooperation in tax matters; in effective exchange of information and in restructuring their tax systems. The EU has also succeeded to abolish the most part of the potentially harmful tax regimes in the EU-countries. The work done by FATF has on its part contributed to the willingness of countries to co-operate with the OECD and the EU. In the future, the exchange of information between tax authorities of various countries might be more realistic in struggle against harmful tax competition than the co-ordination or harmonization of tax rates or tax bases.

Key words: Harmful tax competition, Tax havens

Yhteenveto

Pääomaliikkeiden vapauttaminen ja taloudellinen integroituminen ovat johtaneet tilanteeseen, jossa maat kilpailevat verotuotoista. Samalla on kasvanut huoli siitä, että merkittävä osa maailman rahavirroista kulkee verokeitaiden tai matalan verotuksen maiden kautta rapauttaen siten muiden maiden veropohjia. Terroriuhkukset USA:han 11.9.2001 lisäsivät teollisuusmaiden huolta rikollisen rahan kätkemisestä anonyymisti verokeitaisiin tai rahanpesusta tällaisissa keskuksissa.

Sekä EU että OECD aloittivat vuonna 1997 toiminnan haitallista verokilpailua vastaan. OECD määritteli kriteerit verokeitaille sekä haitallista verokilpailua aiheuttaville verotuskäytännöille vuonna 1998. Lähtökohtaisesti kriteerinä pidettiin matalaa tai nollaverokantaa. Koska mailla tulee olla oikeus määrätä omasta verolainsäädännöstään, kevyt verotus ei sinänsä täytä haitallisen verokilpailun kriteerejä. Olennaista on, että verojärjestelmä on siinä mielessä läpinäkyvä, että ulkomaisen verovelvollisen asuinmaa voi saada riittävästi tietoa asukkaansa tai yrityksensä tuloista ja varoista matalan verotuksen maassa. Myös veroetuisuusiensa myöntäminen vain ulkomaalaisille on yksi haitallisen verokilpailun kriteeri. OECD antoi myös suositukset kotimaisen lainsäädännön ja verosopimusten kehittämiseksi siten, että niissä otettaisiin paremmin huomioon haitallista verokilpailua harjoittavien maiden toiminta. Lisäksi annettiin suositus maiden välisen yhteistyön lisäämiseksi. OECD:n työ eteneekin Haitallisen verokilpailun foorumilla (Forum on Harmful Tax Practices).

OECD listasi 35 maata verokeitaiksi ja luokitteli verokeitaiden ulkopuolisista maista 47 haitalliseksi katsottavaa verotuskäytäntöä. Foorumilla on käyty neuvotteluja verokeitaiden kanssa, ja useimmat niistä ovat sitoutuneet yhteistyöhön OECD:n kanssa verolainsäädäntönsä ja tiedonantojärjestelmiensä kehittämiseksi vähentämään haitallista verokilpailua. OECD onkin poistanut nämä verokeitaat ns. ei-yhteistyöhaluisten verokeitaiden listalta. Tällä hetkellä listalla on enää viisi maata. Myös verokeitaiden ulkopuoliset maat sitoutuivat poistamaan haitallisiksi katsotut verotuskäytännöt vuoden 2003 huhtikuuhun mennessä tai joissakin tapauksissa vuoden 2005 loppuun mennessä. Kaikkiaan 33 OECD:n ulkopuolista maata tai hallintoaluetta on sitoutunut yhteistyöhön OECD:n kanssa (OECD 2004b).

OECD rajoitti työnsä finanssi- ja muuhun palvelutoimintaan. EU:n lähestymistapa oli laajempi, ja se kattoi koko yritystoiminnan vaikka painotus sielläkin oli alueellisesti liikkuvilla toiminnoilla. EU:n selvitys kattaa yritysverotuksen käytäntönsä sääntöjen, säästämisen verottamisen ja rajan ylittävien yritysten korkotulojen ja rojaltilmaksujen lähdeverot. Komissio listasi EU:n sisällä 66 haitallista verotuskäytäntöä, joista maat joutuvat luopumaan. EU:n säästödirektiivistä jäsenmaat pääsivät kompromissiratkaisuun 3.6.2003.

YK:n huumeiden vastainen ohjelma ja G7-maiden asettama finanssitoimintoja tutkiva työryhmä (FATF) pyrkivät estämään rahanpesua. Yhdessä ne OECD:n ja EU:n toiminnan kanssa lisäävät mahdollisuuksia tietojen vaihtoon maiden kesken sekä pankkisalaisuuden murtamiseen.

Vaikka kansainvälinen yhteisö onkin muuttanut suhtautumistaan verokeitaisiin aiempaa kriittisemmäksi, ei verovapaiden offshore-keskusten toimintaa sinänsä ole kyseenalaistettu. Kuitenkin monikansalliset yritykset pyrkivät verosuunnitellulla minimoimaan veronsa sijoittamalla tytäryhtiöitään tai pääkonttoreitaan verotuja tarjoaviin maihin. Tämä on todennäköisesti rajoittanut verotuottojen kasvua.

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Toivottava vai haitallinen verokilpailu	3
3 Verokeitaat ja niiden käyttäminen verojen minimointiin	5
3.1 Verokeitaiden historia	5
3.2 Mikä houkuttaa verokeitaisiin?	6
3.3 Verokeitaista saatava hyöty	7
4 Haitallisen verokilpailun poistaminen	11
4.1 OECD:n toiminta	11
4.1.1 OECD:n listaamat verokeitaat	15
4.1.2 OECD:n löytämät haitallista verokilpailua aiheuttavat säännökset	16
4.1.3 Sopimus tietojen vaihdosta	21
4.2 EU:n toiminta	22
4.3 FATF:n työ rahanpesun estämiseksi	24
5 Johtopäätöksiä	25
Lähteet	27
Liite 1	29

1 Johdanto

Pääomaliikkeiden yleinen vapauttaminen alkoi 1980-luvulla. Lyhytaikaisten pääomasijoitusten liikkumista maasta toiseen vauhdittivat toisaalta tietotekniikan ja telekommunikaation nopea kehitys sekä uusien finanssi-instrumenttien markkinoille tulo ja toisaalta OECD:n ja EU:n tietoiset pyrkimykset poistaa rajoitukset. Näiden takia jäljellä olevien säännöstelytoimien kiertäminen tuli aiempaa helpommaksi. Rahoitusinnovaatioiden nopea leviäminen jatkui koko 1990-luvun ajan ja viimeiset pääomaliikkeitä koskevat rajoitukset teollisuusmaiden välillä poistettiin 1990-luvun alussa. Liberalisoinnin jälkeen kaikista pääomaliikkeistä nopeimmin ovat kasvaneet portfoliosijoitukset. Muutoksen voimakkuutta kuvaa teollistuneista maista tehtyjen kansainvälisten portfoliosijoitusten kasvu vuosien 1975–1979 keskimääräisestä 12 miljardista dollarista 896 miljardiin dollariin vuonna 1998 (IMF 1999).

Vaikka vapailla pääomaliikkeillä uskotaan olevan positiivinen merkitys taloudellisen toiminnan tehokkuudelle ja taloudelliselle kehitykselle, ne voivat kuitenkin voimistaa ei-toivottua verokilpailua. Sijoitusten erilainen verokohtelu johtaa pääomien siirtymiseen kevyemmän verotuksen maihin. Pääomapako ja siitä johtuvat pääomaverotuksen alentamispaineet johtavat väistämättä verojen keräämiseen muiden veromuotojen avulla. Parin viime vuosikymmenen aikana EU:n jäsenvaltioissa työvoiman verotus onkin selvästi kiristynyt. Korkean veroasteen maille tällainen vahingollinen verokilpailu on erityisen ongelmallista.

Liberalisoinnin vuoksi kansalliset verojärjestelmät eivät enää pysty säätelemään kansainvälistä sijoitustoimintaa. Kansainvälisesti toimivat sijoitus- ja eläkerahastot tai vakuutusyhtiöt ovat suurimpia portfoliosijoittajia. Tällaisen sijoitusrahaston toimipaikkana voi olla verokeidasmaa tai muu matalan verotuksen maa, jolloin sijoittaja hyötyy verojen maksun lykkäämisestä sijoitusten kotiuttamiseen saakka. Parin vuosikymmenen aikana teollisuusmaihin on tehty portfoliosijoituksia vain noin kolmannes siitä määrästä, mikä portfoliosijoituksina on lähtenyt teollisuusmaista. Tämä viittaa siihen, että sijoituksia olisi suunnattu verokeidasmaihin tai että sijoituksia tai niiden tuottoja ei olisi ilmoitettu kotimaan verotuksessa (OECD 1999). On arvioitu, että verokeitaissa olevan varallisuuden arvo vastaisi kolmannesta maailmanlaajuisesta bruttokansantuotteesta.

Monikansallisten yritysten koko ja vaikutus kansainväliseen kauppaan on globalisaation myötä voimakkaasti kasvanut. 1990-luvun alkupuolella yritysten sisäinen kauppa oli 60 prosenttia kaikesta tavaroiden, palveluiden ja teknologian myynnistä. Lisäksi sata suurinta monikansallista yritystä omistivat noin 16 prosenttia yksityisistä varoista. Rajojen avautuminen on tarjonnut monikansallisille yrityksille mahdollisuuden järjestellä toimintaansa matalan verotuksen maihin tai verokeidasmaihin, ja tyypillistä onkin monen pääkonttorin, jakelukeskuksen tai holdingyhtiön sijoittuminen näihin maihin. Monikansallisen yrityksen kannattaa

näyttää eniten tulosta siinä maassa, missä verotus on keveintä. Mahdollisuus sijoittaa vapaasti ulkomaille on saattanut houkutella myös yksityisiä henkilöitä siirtämään varojaan ulkomaille verojen välttämiseksi (Kröger 1999).

Talouden sulkemisesta aiheutuvat haittavaikutukset olisivat todennäköisesti suurempia kuin vapaan kaupan ja vapaiden pääomaliikkeiden tuomat edut. Ratkaisua verokilpailun aiheuttamiin ongelmiin ei haetakaan pääomaliikkeiden rajoittamisesta vaan kansainvälisestä verokoordinaatiosta ja tietojen vaihdosta.

OECD aloitti samanaikaisesti EU:n kanssa 1990-luvun lopulla projektin, jonka tarkoituksena oli pyrkiä eliminoimaan haitallinen verokilpailu. Vuonna 1998 julkaistussa OECD raportissa ”Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue” pyrittiin luomaan normit tätä varten. EU listasi jäsenmaidensa verotuksessa haitallisiksi katsomansa verosäännökset, joista maat ovat sittemmin sitoutuneet luopumaan. Myös muissa kansainvälisissä yhteistyöelimissä on pyritty edellä mainitun tavoitteen lisäksi estämään rahanpesua, terrorismin rahoitusta ja rajoittamaan offshore-keskusten haitallista toimintaa.

Tässä selvityksessä tarkastellaan, miten haitallista verokilpailua on pyritty vähentämään. Aluksi kuvataan verokeitaiden syntyhistoriaa sekä erilaisia tapoja, joilla yritykset tai yksityishenkilöt ovat voineet saada veroetuja offshore-keskuksissa tai verokeitaissa. Tämän jälkeen kuvataan OECD:n ja EU:n toimintaa haitallisen verokilpailun vähentämiseksi ja arvioidaan, miten verokoordinoinnissa on onnistuttu ja miten haitallista verokilpailua harjoittavat verokeitaat on saatu kuriin.

2 Toivottava vai haitallinen verokilpailu

Kilpailun on yleensä oletettu johtavan taloudellisempiin ja tehokkaampiin talouden rakenteisiin. Sitä ylläpidetään mm. EU:ssa estämällä sellaisten fuusioiden tai yrityskauppojen toteutuminen, jotka tosiasiallisesti johtaisivat yritysten monopoliasemaan ja sitä kautta kilpailun häviämiseen. Vastaavaa ajatuskulkua voidaan soveltaa myös verokilpailuun. Esimerkiksi jos jollakin maalla on mahdollisuus alentaa veroprosenttinsa nolnaan, muut maat joutuvat seuraamaan perässä voidakseen kilpailla yrityksistä ja pääomasta. Tämä ei kuitenkaan useimmille maille ole mahdollista, mistä syystä nollaverotuksen maa on periaatteessa monopoliasemassa. Käytännössä asia ei ole näin yksinkertainen, sillä muut kilpailukykyyn vaikuttavat tekijät johtavat verotuottojen säilymiseen myös korkean verotuksen maissa.

Verokilpailua voidaan tarkastella ns. ”libertariaanisesta” näkökulmasta. Sen mukaan julkisella vallalla tulisi olla mahdollisimman pieni rooli yhteiskunnassa. Sääntelyn tulisi perustua vapaaehtoiisiin sopimuksiin ja yleisesti hyväksytyihin käytäntöihin. Yksilöiden vapaus ja yksityisen omaisuuden suoja ovat tärkeitä.

Tästä näkökulmasta katsottuna verokilpailussa on nähtävissä hyötyjä. Verokilpailu rajoittaa julkisen sektorin kasvua ja hillitsee verotuksen kiristymistä. Tällöin julkisen sektorin on tehostettava toimintaansa. Verokilpailun asettaessa katon verotuksen tasolle, veronmaksajien omistusoikeuksien suoja paranee. Yksityisiltä henkilöiltä ja yrityksiltä ei kerätä verovaroja tehostamaan käyttöön.

Tarkastelu ns. ”hyvinvointivaltionäkökulmasta”, jonka mukaan julkisen vallan merkitys on korostunut, tuo esiin sekä hyötyjä että haittoja. Esimerkiksi verovarojen voimakas hupeneminen voi vaarantaa julkisen sektorin toimintojen rahoituksen. Kun usea maa joutuu tähän tilanteeseen, ne ovat alttiita sopimaan yhtenäisestä verotuksen minimitasosta. Tältä osin verokilpailu voi johtaa toivotavaan suuntaan.

Useimmissa maissa verotuksessa sovelletaan ns. asuinvaltioperiaatetta, jonka mukaan asuinvaltiolla tulisi olla oikeus verottaa asukkaitaan ja yrityksiään sekä kotimaasta että ulkomailta saadusta tulosta. Lisäksi niissä sovelletaan lähdevaltioperiaatetta, jonka mukaan ulkomaille maksetusta tulosta peritään vero. Tämä vero hyvitetään verovelvollisen kotimaassa hänelle maksettavaksi määräytyistä veroista joko hyvitysmenetelmällä, vähennysmenetelmällä tai vapautusmenetelmällä¹. Verokilpailussa tämä periaate voi jäädä toteutumatta erityisesti silloin, kun kyseessä on liikkuvan finanssipääoman verottaminen. Ulkomailta saatujen

¹ Hyvitysmenetelmässä ulkomailta saatua tuloa verotetaan kotimaan verokannalla ja näin saadusta verosta vähennetään ulkomaille maksettu vero. Vähennysmenetelmässä ulkomaille maksetut verot vähennetään kotimaassa verotettavasta tulosta ”tulohankkimiskuluina”. Vapautusmenetelmässä ulkomailta saadut tulot ovat verovapaita ja ulkomaille maksettu vero jää lopulliseksi veroksi.

tulojen ilmoittamisvelvollisuus on monissa maissa verovelvollisella, ja tulojen ilmoittamatta jättäminen voi olla houkutteleva veronkiertokeino. Mahdollisuus sijoitusten salassapitoon voi myös johtaa laittomaan rahanpesuun.

Paitsi yksityishenkilöiden ulkomaiset sijoitukset myös yritysten pääkonttoreiden tai holdingyhtiöiden sijoittaminen matalan verokannan maihin voi rapauttaa asuinvaltioiden veropohjia. Onko verokilpailu tällöin haitallista, jos yksityishenkilö tai yritys toimii laillisuuden puitteissa? Mitä jos verokeitaita hyödyntävän yrityksen omistajat käyttävät asuinvaltiossaan hyvinvointipalveluita, ovatko he vapaamatkustajia? Vastaukset riippuvat pitkälti siitä, miten voitonjaon verotus on eri maissa järjestetty ja esimerkiksi siitä, millaista väliyhteisölainsäädäntöä maat soveltavat.

Verokilpailun rajoittamista jarruttaa periaate, jonka mukaan itsenäisten valtioiden tulisi voida päättää omasta verojärjestelmästään niin pitkälle kuin se pysyy kansainvälisesti hyväksytyjen normien mukaisena. EU:n ja OECD:n työssä haitallisen verokilpailun eliminoimiseksi on juuri tämä näkökulma.

3 Verokeitaat ja niiden käyttäminen verojen minimointiin

3.1 Verokeitaiden historia

Verokeitaiden syntyminen ajoittuu toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan. Suurin osa niistä maista, joita kautta aikojen on pidetty verokeitaina, on ollut Britannian siirtomaita ja myöhemmin kuulunut Brittiläiseen Kansainyhteisöön. Verokeidasmaiden lainsäädäntö perustuukin siten pitkälti englantilaiseen Common Law:hon. Verrattuna eurooppalaiseen lainsäädäntöön se on juridisesti joustavampi, koska se perustuu enemmän ennakkopäätöksiin kuin kirjoitettuun lakiin. Ehkä tätä voidaan pitää yhtenä syynä verokeitaiden keskittymiseen juuri Kansainyhteisön alueille. Esimerkiksi 1960-luvulla Bermudalla vapautettiin tulot, pääoma, pääoman tuotto, perinnöt ja kiinteistöt verosta. Verotuksesta voitiin luopua tai pitää se keveänä, koska emämaa maksoi monet julkiset palvelut, kuten puolustuksen ja koulutuksen. Tämä loi pohjan aggressiiviselle verokilpailulle.

Kansainyhteisön ulkopuolisista maista tai hallintoalueista Sveitsi on moderneista veroparatiiseista vanhin. Sen poliittinen ja taloudellinen vakaus houkutteli varoja sosiaalisesti ja poliittisesti levottomista maista, kuten Venäjältä, Saksasta ja Etelä-Amerikasta. Myös Belgiaa pidettiin aiemmin eräänlaisena verokeitaana, kun sen yhteisöverokanta oli EEC:n matalin.

Poliittisesti stabiili ympäristö vetää puoleensa sijoittajia. Vielä 1950-luvulla Uruguayta, Venezuelaa, Kuubaa ja Marokon Tangeria pidettiin johtavina verokeitaina. Tilanne kuitenkin muuttui poliittisen epävakauden lisääntyessä ja verotuksen kiristymisen takia. Esimerkiksi Kuuba tarjosi aiemmin amerikkalaisille sijoituksille täyden verosuojan. Castron astuttua valtaan amerikkalaiset sijoittajat menettivät pakkolunastuksissa noin 7 miljardin dollarin edestä omaisuutta.

Kuitenkin vielä parikymmentä vuotta sitten oli vain kourallinen verokeitaita tai offshore-keskuksia², eikä niiden toiminnasta juuri ollut tietoa. Vasta telekommunikaation vallankumouksellinen kehitys on tehnyt pääsyn verokeitaisiin helpoksi. Offshore-toiminta onkin muuttunut globaaliksi ja sen toiminta kattaa arviolta noin puolet maailman finanssitransaktioiden arvosta³. Tällä hetkellä eri puolilla maailmaa on noin 65 verokeidasta/offshore-keskusta.⁴

² Sana offshore tarkoittaa ulkomaata. Sen käyttötarkoitus viittaa kuitenkin aina verojen alentamispyrkimykseen tai omaisuuden suojelemiseen verosta siirtämällä sijoitustoimien verotus kotimaata keveämmän verotuksen maahan (<http://www.offshore-net.com/lexicm-r.html#offshore>).

³ <http://www.offshoresimple.com>

⁴ <http://www.theinternationalcommunity.net/tic/intwhere.cfm>

3.2 Mikä houkuttaa verokeitaisiin?

Sijoitusten kohdemaan valintaan vaikuttaa ensisijaisesti maan poliittinen ja taloudellinen vakaus. Asuinmaan epävakaut olot kannustavat yrityksiä perustamaan offshore-yhtiöitä turvallisempiin maihin ja yksityishenkilöitä siirtämään varojaan hajautetusti ulkomaille korkean luokituksen pankkeihin. Toisaalta myös vakaiden maiden yritykset ja yksityishenkilöt pyrkivät eri keinoin hakemaan kaupankäynnilleen ja sijoituksilleen mahdollisimman hyvää tuottoa.

Kohdemaan lainsäädännön tulisi olla myös uudenaikaista, joustavaa ja käytännössä toimivaa. Monissa offshore-maissa yrityslainsäädäntö onkin pyritty säättämään mahdollisimman houkuttelevaksi ulkomaalaisille yrityksille⁵ (OCRA Worldwide).

Varojen siirtämistä ulkomaisiin offshore-keskuksiin helpottaa se, ettei useimmissa ulkomaisissa offshore-maissa ole valuuttakontrollia, vaan valuuttaa voidaan vapaasti siirtää maasta toiseen. Eri offshore-keskuksissa yrityksiä koskeva lainsäädäntö voi vaihdella hyvinkin paljon, jolloin erilaiset liiketoimet voivat soveltua paremmin toiseen kuin toiseen offshore-keskukseen.

Vaikka moderni tietotekniikka ja kommunikaatioverkosto mahdollistavat reaaliaikaiset transaktiot, myös maantieteellisellä sijainnilla voi olla merkitystä. Karibian verokeitaat soveltuvat sijainniltaan paremmin Amerikan mantereeseen sijoittajille kun taas Euroopassa Kanaalin Saaret, Gibraltar ja pienemmät valtiot – kuten Liechtenstein ja Monaco – eurooppalaisille sijoittajille, sillä sama aikavyöhyke käytettävien finanssikeskusten kanssa tehostaa toimintaa⁶. Myös ilmastolla saattaa olla vaikutusta offshore-keskuksen valintaan.

Ammattitaitoinen henkilökunta on tärkeä sijoittamiseen vaikuttava tekijä. Monesti on edullisempaa palkata henkilökunta verokeidasmaasta kuin tuoda sitä muualta. Finanssimarkkinoiden tarjoamat työmahdollisuudet nostavat kyseisten maiden elintasoja.

Riittävän tehokkaat ja nopeat kulkuyhteydet ovat myös tärkeitä. Verokeidasmaan panostus satama- ja lentoliikenteen infrastruktuuriin luo mahdollisuuksia elinkeinoelämän kasvulle, jolla taas on epäsuora vaikutus talouden kehitykselle.

Alun perin offshore-keskukset houkuttelivat osakeyhtiöitä, jotka halusivat minimoida verojaan ja alentaa kustannuksiaan sekä turvata yritysvarallisuuden säily-

⁵ Esimerkiksi kevyet arkistointiveloitukset, matalat julkisen hallinnon aiheuttamat byrokratiakustannukset, laaja joukko erityyppisiä yritysmuotoja, matala oman pääoman vaatimus, mahdollisuus järjestää hallituksen kokous tai yhtiökokous missä maassa tahansa, tilintarkastusvaatimusten puuttuminen ja niiden vapaaehtoisuus. Myös yritysverotus on voitu korvata kiinteällä vuotuisella lisenssimaksulla.

⁶ Esimerkiksi eurooppalaiset verokeitaat ovat samoilla aikavyöhykkeillä Lontoon ja Zürichin finanssikeskusten kanssa. Karibian verokeitaat ovat New Yorkin finanssikeskusten aikavyöhykkeissä.

misen mahdollisissa poliittisesti epävakaisissa tilanteissa. Vuonna 1997 arviolta 70000 offshore-yritystä oli sijoittunut Karibian saarille. Kaikista verokeitaista suosituimmat olivat Britannian Neitsytsaaret ja USA:n osavaltio Delaware, joihin runsaan 10 vuoden aikana oli rekisteröitynyt noin 300000 offshore-yritystä. On arvioitu, että 15000 offshore-yritystä tulee vuosittain sijoittumaan Hong Kongiin ja noin 50000 yritystä muihin offshore-keskuksiin. Vuosisadan vaihteessa olisi arvioiden mukaan ollut vähintään puoli miljoonaa offshore-yritystä eri puolilla maailmaa.

Verokeitaisiin hakeutuvat yritykset ovat usein monikansallisia tai monitoimialayrityksiä, laivanvarustusta tai rahoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä. Ne pyrkivät muodostamaan sellaisia yritysrakenteita, joiden avulla offshore-keskuksista saadaan mahdollisimman suuri hyöty.

Laatikko 1. Verokeitaiden käyttökohteet⁷

1) Tavaroiden tai palveluiden kauppa, markkinointi ja jakelutoiminta 2) Finanssivarojen sijoitus ja investointitoiminnat 3) Yritysten finanssi- ja hallinnointipalvelut 4) Offshore-pankkitoiminta 5) Offshore-finanssipalvelut 6) Laivanvarustukseen ja merenkulkuun liittyvät toiminnot 7) Lisenssiointi ja franchising 8) Asiantuntijapalvelut 9) Vakuutustoiminta

3.3 Verokeitaista saatava hyöty

Verokeitaiden edullisuus toisiinsa verrattuina vaihtelee. Jotkut ovat soveliaampia palvelemaan yrityksiä vapauttaessaan ne verosta, kun taas toiset ovat suopeampia henkilöiden tuloverotuksen suhteen. Kolmannet taas tarjoavat etuja pääomaverotukseen. Neljänsillä voi olla erittäin tiukka pankkisalaisuus.

Tyypillisiä offshore-keskuksen käyttötapoja ovat holding-yhtiön perustaminen, ulkomaisia suoria sijoituksia hoitavan yhtiön perustaminen tai varainhallintayhtiön perustaminen. Tällaisen yrityksen välityksellä voidaan esimerkiksi hoitaa pelkästään varojen hallinta ja kassavarojen jakaminen tytäryrityksille.

Verokeitaasta saatava hyöty voi perustua täysin lailliseen toimintaan, mutta usein verokeitaisiin yhdistyy myös laitonta veronkiertoa. Verovelvollinen ei ehkä ilmoita tulojaan tai varallisuuttaan asuinmaansa veroviranomaisille. Tietojen saantia verovelvollisen ulkomaisista tuloista ja varoista vaikeuttaa myös eri maiden

⁷ <http://www.lowtax.net/lowtax/html/obruses.html>

tiukka pankkisalaisuus ja väljä yrityslainsäädäntö. Esimerkiksi osakeyhtiötä rekisteröitäessä voidaan vaatia vain yrityksen nimi ja perustamispäivämäärä, mutta yrityksen johdosta tai osakkeenomistajista ei ole tietoa rekistereissä (mm. Panaman lainsäädännössä). Osakkeet voivat olla myös haltijaosakkeita, joista ei ilme- ne omistajan nimeä. Osaketta hallussaan pitävä omistaa osakkeen. Tämä myös helpottaa yrityksen omistuksen vaihdosta, ja estää osakkaan asuinvaltiota pääse- mään osakkeiden myyntivoittojen jäljille. Jos yhtiön perustamiskirjaan merkitään osakkaiden nimet (registered share), kyseessä on silloinkin vain yrityksen omassa käytössä oleva dokumentti, eikä omistajuudesta ylläpidetä julkisia rekistereitä. Omistajan selville saamista vaikeuttaa edelleen se, että kaikki yrityksille saapuvat lakimääräiset asiakirjat toimitetaan yritykselle rekisteröidyn agentin välityksellä.

Pankkitilin avaaminen offshore-keskuksiin on helppoa. Niin sanotut ”väärennetyt ajokortit” eivät kuitenkaan enää kelpaa henkilöllisyyden varmistamiseen, sillä syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen menettelyjä on tiukennettu. Minimivaati- muksena on virallisesti oikeaksi todistettu kopio passista. Joskus edellytetään lisäksi suositusta vähintään yhdeltä pankilta sekä 1000 dollarin minimitalletusta. Pankkisalaisuus on tiukka ja vain rikollisissa tapauksissa tietoja luovutetaan asuinmaan viranomaisille. Pankkitilin haltijan nimen voi usein määrittellä itse. Verosuunnittelua tai veronkiertoa ei pidetä kansainvälisesti rikollisena toimintana (esimerkkeinä pankkitilit Sveitsissä tai Belizessä).

Verokeitaita voidaan käyttää myös välietappina varojen siirrossa toiseen yrityk- seen. Esimerkiksi jos emoyhtiö haluaa siirtää omaisuutta tytäryritykselle, vero- keitään käyttäminen väliyhtiönä pienentää siirrosta aiheutuvia veroja. Emoyhtiö myy tällöin ensin verokeitaassa sijaitsevalle tytäryritykselleen aineetonta tai muuta omaisuutta alle markkinahinnan, jolloin emoyhtiön myyntitulot ja verotet- tava tulo ovat todellista alempia. Kun verokeidasvaltion tytäryhtiö myy saman omaisuuden korkean verotuksen maassa olevalle toiselle tytäryritykselle markki- nahintaa korkeammalla hinnalla, korkean verotuksen maassa yrityksen voitto ja verot pienenevät. Jos siirto toteutettaisiin ilman verokeidasta, siirtohinnoittelul- la ei olisi juurikaan merkitystä emo- ja tytäryhtiöiden sijaintivaltioiden verotuk- sen ollessa yhtä kireätä (OECD 1997).

Laatikossa 2 on kuvattu muita menettelytapoja, joita on voitu käyttää verojen minimoimiseen offshore-keskuksissa tai verokeitaissa. Esimerkiksi tavaroiden ja palvelujen ulkomaankauppaa harjoittavat yritykset voivat muodostaa sopivan yritys rakenteen ja kanavoida osan yrityksen voitosta offshore-tytäryritykseen. Tavaroiden ja palveluiden jälleenmyynti voidaan myös erottaa normaalista kau- pankäynnistä offshore-yritykseen varsinkin kun kauppaa käydään sähköisessä muodossa. Paras tulos saavutetaan, kun offshore-tytäryhtiö ei ole emoyhtiön vä- littömässä hallinnassa, ja vielä parempi, jos pääosakkaiden asuinvaltio poikkeaa emoyhtiön asuinvaltiosta. Verojen pieneminen näkyy lähinnä yrityksen voiton verotuksessa, mutta internetkauppa voi avata mahdollisuuden myös arvonlisäve- rotuksen välttämiseen.

Laatikko 2. Esimerkkejä siitä, miten offshore-toiminnasta tai verokeitaista on voitu hyötyä

Offshore-yhtiön käyttö kaupankäynnissä

- 1) EU-maassa sijaitseva autonomiyhtiö perustaa itsenäisen offshore-yrityksen ostamaan halpoja kiinalaisia osia ja myymään ne voitolla EU-maassa sijaitsevalle yritykselle. EU-maan yrityksen toiminta on kokoonpanoa ja vain tästä aiheutuvan lisäarvo verotetaan EU-maassa.
- 2) Brittiläinen aikakauslehtikustantaja pitää toimituksen kotimaassa, mutta perustaa offshore-yhtiön, joka hoitaa lopun lehden tuottamisesta. Pääosa voitosta tuloutuu offshore-yhtiössä.
- 3) Kansainvälinen insinööritoimisto siirtää koko toimistonsa offshore-ympäristöön, jossa sekä yrityksen voitto että sen freelance-työntekijät ovat verovapaita.

Finanssivarojen sijoitus- ja investointitoiminta offshore-keskuksissa

- 1) Perustetaan ulkomainen offshore-tytäryritys, jolta saadaan osinkoja ja lainojen korkoja veroja minimoiden. Edellytyksenä on joko hyvä verosopimus osingon lähtömaan ja tulomaan välillä tai offshore-yrityksen sijaintimaan matala vero.
- 2) Keskitetään tytäryritysten voitot matalan verotuksen maahan. Tämä voi olla verotuksen kannalta edullisempaa kuin kotiuttaa voitot erikseen korkean verotuksen maassa sijaitsevalle emoyhtiölle.
- 3) Perustetaan offshore-keskukseen konserniyritysten yhteinen rahasto, joka rahoittaa joustavasti ja edullisesti konserniin kuuluvia yrityksiä riippumatta niiden sijaintimaasta.

Yritysten rahoitus- ja hallintapalvelut

- 1) Kotimaiseen yritysten koordinaatiokeskukseen ei sovelleta maan verolainsäädäntöä, esim. konsernin sisäisessä laskutuksessa ei sovelleta siirtohinnoittelusääntöjä. Myös koordinaatiokeskuksen maksama vero sovitaan erikseen (esim. Belgia).
- 2) Pääkonttori perustetaan offshore-keskukseen huolehtimaan hankinnoista, markkinoinnista, jakelusta, varainhoidosta, velanhoidosta, matkustus- ja kuljetusjärjestelyistä, koulutuksesta jne.

Offshore-pankkitoiminta

- 1) Offshore-pankit ovat yleensä verovapaita, mutta maksavat melko suurta vuosittaista lupamaksua
- 2) Pankkialaisuus on lakisääteinen, mutta kansainväliset sopimukset lisääntyvässä määrin sallivat tietojen antamisen muille maille tietyissä tilanteissa.

Offshore-finanssipalvelut

- 1) Offshore-rahastoihin tehdyt sijoitukset ovat usein verovapaita ja sijoittaja anonyymi.

Laivanvarustuksessa ja merenkulussa

- 1) Aluksen rekisteröinti offshore-finanssikeskukseen tuo vero- ja muita etuja.

Jotkut yritykset perustavat kiinteän toimipaikan offshore-keskukseen, jolloin varojen hallinnan lisäksi ne toimivat paikallisina pääkonttoreina, markkinointi-, kaupp- ja hallintokeskuksina, jälleenviejinä, harjoittavat jälleenlaivausta tai väliavarastointia, toimivat teollisuus- tai kokoonpanopaikkoina tai harjoittavat kuljetustoimintaa ja jakelua.

Jotkut offshore-keskukset tarjoavat kaupankäyntiin vapaasatamia, verovapaita alueita ja varastointitiloja, joiden avulla yritykset ovat voineet välttää kiinteän toimipaikan perustamisen vientimaahan. Monikansalliset ja suuret yritykset ovat usein perustaneet toimipaikkoja mm. Man-saarelle, Madeiralle ja Mauritiukselle, joista viimeksi mainitussa toimii yli 700 yritystä vientikäsittelyalueella (Export Processing Zone).

Finanssivarojen sijoitus ja investointitoiminnat ovat kasvaneet voimakkaasti. Esimerkiksi Cayman-saarille on siirtynyt 500 pankkia, jotka avustavat yrityksiä verotuksen minimoinnissa. Siellä on myös suuri joukko yritysten rahoittamiseen ja investointeihin liittyviä offshore-toimintoja.

Yritysten pääkonttoreiden sijainnilla ei niiden tuottamien tukipalvelujen kannalta ole juurikaan merkitystä. Tästä syystä useat maat pyrkivät houkuttelemaan niitä myöntämällä veroetuja. Myös korkean verotuksen maat ovat lähteneet tähän kilpailuun.

Offshore-finanssipalvelukeskukset ovat yleisesti rahastoja, joihin yksityiset henkilöt tai yritykset voivat sijoittaa. Korkean verotuksen maissa asuvat eivät juuri hyödy verovapaudesta muuten kuin verotuksen lykkäytymisen muodossa. Offshore-keskuksista hyötyvät yksityiset henkilöt ovat yleensä hyvin varakkaita (käytettävissä oleva tulo yli kaksi miljoonaa dollaria), kotimaansa ulkopuolella asuvia työssäkäyviä tai eläkkeellä olevia sekä perheyriyten omistajia. Verosuunnittelulla voidaan välttyä mm. perintöverolta tai yrityskaupoista saaduista voitoista perittävistä veroista⁸.

Oma ongelmansa veroparatiisien käytössä on rikollisuus ja rahan pesu. Veroparatiisit takaavat suojan rikolliselle toiminnalle jo pelkästään sillä, ettei niillä ole resursseja tai mahdollisuuksia tarkastella varojen lähteitä ja käyttöä. Myös rahoitustarkastuslaitos puuttuu niistä kokonaan. Veroparatiisit joutuvat siten suuremmalla todennäköisyydellä kuin muut maat pimeiden markkinoiden kohteeksi.

⁸ http://www.offshoresimple.com/tax_havens_history.htm

4 Haitallisen verokilpailun poistaminen

Sekä EU että OECD aloittivat rinnakkaisesti 1990-luvun puolivälissä toimet haitallisen verokilpailun estämiseksi. Kun OECD rajoitti selvityksensä finanssi- ja muihin palvelutoimintoihin, EU keskittyi yritystoimintaan yleensä – vaikkakin painottaen alueellisesti liikkuvia toimintoja. OECD:n työ kattaa kaikki maat, erityisesti verokeitaat. EU tarkastelee vain jäsenmaidensa verotusta ja niihin sisältyviä haitallisen verokilpailun elementtejä. OECD ja EU käsittelevät yritysten ja yksityishenkilöiden sijoitusten liikkumista. Sen sijaan YK:n huumeiden vastainen ohjelma (Drugs Control Programme) ja G7-maiden asettama finanssitoimintoja tutkiva työryhmä (Financial Action Task Force, FATF) taistelevat rahan pesua vastaan. Yhteisenä piirteenä näiden kaikkien työlle on pyrkimys edistää taloustoimien läpinäkyvyyttä ja laillisuutta sekä saada offshore-keskukset toimimaan rehellisellä ja asianmukaisella tavalla.

Taistelussa haitallista verokilpailua vastaan ei ole kysymys verotuksen harmonisoinnista eikä matalien tai nollaverokantojen estämisestä. Tavoitteena on saada riittävästi tietoa, jonka perusteella valtiot voivat säätää omat lakinsa turvaamaan niille kuuluvat verotuotot. Pyrkimys tietojen tehokkaaseen vaihtamiseen maiden välillä näyttäisikin olevan kansainvälisen veropolitiikan yleinen suuntaus, ja se poikkeaa aiemmista tavoitteista yhtenäistää verokantoja tai veropohjia (Keen ja Ligthard 2004). Myös verodiskriminaatiota halutaan poistaa niin, että kotimaisia ja ulkomaisia yrityksiä kohdeltaisiin yhtäläisesti (OECD 2000).

4.1 OECD:n toiminta

Vuoden 1996 toukokuussa OECD-maiden ministerit pyysivät OECD:tä selvittämään, millä keinoin haitallisen verokilpailun vaikutuksia investointeihin ja rahoituspäätöksiin sekä kansallisiin veropohjiin voitaisiin torjua. OECD sai tehtävänsä valmiiksi vuonna 1998 ja esitti työnsä tulokset raportissa ”Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue” (OECD 1998).

OECD rajasi haitallisen verokilpailun piiriin veroparatiisit ja haitalliset verokäytännöt muissa maissa. Lisäksi se keskittyi vain maantieteellisesti liikkuviin toimintoihin kuten finanssi- ja muihin palvelutoimintoihin. Raportissa listattiin haitalliset verokäytännöt ja tehtiin 19 ehdotusta niiden poistamiseksi.

OECD teki eron verokeitaan ja muun haitallista verokilpailua harjoittavan maan välillä. Se piti verokeitaana maata, joka voi rahoittaa omat julkiset palvelunsa ilman tuloveroja ja joka tarjoaa ulkomaalaisille mahdollisuuden välttää veronmaksua asuinmaassaan. Verokeidasmaan verokilpailu on myös aggressiivista, eikä sillä todennäköisesti ole kiinnostusta verokoordinointiin muiden maiden kanssa. Vastaavasti se määritteli potentiaalista haitallista verokilpailua harjoittaviksi maiksi ne, jotka keräävät merkittävästi tuloveroja mutta joiden verojärjes-

telmissä on muiden maiden veropohjaa rapauttavia säännöksiä. Tällaiset maat ovat todennäköisesti myös halukkaita yhteistyöhön verokoordinoinnissa verotulojensa menetyksen pelossa.

Laatikko 3. Verokeitaan tunnusmerkit (OECD)

1) Ei lainkaan veroja tai nimellinen verotus. 2) Lakien ja hallinnollisten käytäntöjen takia tietojen saanti verokeitaista hyötyvistä ulkomaalaisista puutteellista. 3) Läpinäkyvyyden puute lainopillisten ja hallinnollisten säännösten soveltamisessa. 4) Ei laajaa liiketoimintaa, mikä viittaa puhtaasti veroetujen tavoitteluun (esimerkiksi maassa ei tuoteta juurikaan lisäarvoa, mutta toiminnot kirjataan siellä).

Ensimmäinen tunnusmerkki on verokeitaan välttämätön edellytys. Kun se yhdistetään maan ulkomaalaisille tarjoamaan verojen pakoilumahdollisuuteen, on riittävästi edellytyksiä määritellä maa verokeitaaksi.

Laatikko 4. Haitallisten verosäännösten pääasialliset tunnusmerkit (OECD)

5) Tiettyä tuloa ei veroteta tai siihen kohdistuu hyvin kevyt verotus (myös veropohjan kapeus vaikuttaa). 6) Veroetu annetaan vain ulkomaalaisille tai kotimaisille, ulkomailla toimiville veronmaksajille (Ring-fencing). 7) Läpinäkyvyyden puute (voi esimerkiksi syntyä säännösten kirjoittamistavasta ja niiden hallinnollisesta soveltamisesta tai neuvoteltavista veroeduista). 8) Tehokkaan tiedonvaihdon puute.

OECD on tutkinut eri maiden verojärjestelmissä myös muita, vähemmän tärkeitä tekijöitä, joiden se katsoo vaikuttavan haitallisesti toisten maiden veropohjiin. Veropohja voi olla keinotekoisesti kapea. Esimerkiksi kahdenkertainen verotus on voitu poistaa rajoittamattomalla yritysten osinko- tai myyntivoittojen verovapaudella. Myös sellaisia kuluja on voitu vähentää, joita vastaavat tuotot ovat verovapaita. Veropohjaa kaventaa lisäksi arvioitujen (toteutumattomien) kulujen vähentäminen tai ylisuurien varausten salliminen. Erityisen haitallisia nämä ovat, jos niiden havaitseminen on vaikeaa. Väliyhteisölainsäädännön tehokas soveltaminen ei tällöin onnistu. Muita haitalliseen verokilpailuun liittyviä ongelmia ovat kansainvälisten siirtohinnoitteluperiaatteiden noudattamatta jättäminen, ulkomailta saadun tulon vapauttaminen verosta, neuvoteltavissa olevat verokannat ja veropohjat sekä kotimaisten ja ulkomaisten sijoittajien erilainen verokohtelu.

OECD onkin antanut jäsenmailleen suosituksia, jotka koskevat kotimaista verolainsäädäntöä, verosopimuksia ja maiden välistä yhteistyötä haitallisen verokilpailun poistamiseksi (OECD 1998).

Laatikko 5. Suositukset kotimaisen lainsäädännön kehittämiseksi (OECD)

- 1) Väliyhteisölainsäädännön (CFC) käyttöönotto tai sen muuttaminen niin, että se paremmin estää haitallista verokilpailua.
- 2) Ulkomaisia sijoitusrahastoja koskevan lainsäädännön (FIF) luominen/soveltaminen haitalliseksi luokiteltaviin verosäännöksiin.
- 3) Pidättäytyminen vapauttamismenettelystä haitalliseksi verosäännöksiksi luokitelluissa tapauksissa.
- 4) Tietojen vaatiminen kotimaan kansalaisten/yritysten toiminnasta ulkomailla ja sitoutuminen tietojen vaihtoon.
- 5) Verovelvollisten pyytämien ennakkopäätösten myöntämis-, hylkäämis- tai kumoamisperiaatteiden julkistaminen.
- 6) OECD:n vuoden 1995 siirtohinnoittelusuositusten noudattaminen.
- 7) Verottajalle tulisi säätää oikeus pääsyyn pankkitietoihin.

Monet OECD-maat olivat jo ottaneet käyttöön väliyhteisölainsäädännön (Controlled Foreign Corporations rules, CFC). Sen mukaan tiettyjen ulkomaisten yritysten voitot voidaan verottaa kotimaisen osakkeenomistajan tulona. Säännösten tarkoituksena on hillitä veroetujen tavoittelua siirtämällä passiivista sijoituspääomaa hallinnoiva emoyhtiö (base company) ulkomaille. Monet maat ovat laajentaneet CFC-lainsäädäntönsä koskemaan myös samaan tarkoitukseen käytettäviä trustejä (varainhallintayksiköitä).

Väliyhteisölainsäädäntö koskee vain kotimaisten osakkeenomistajien ulkomaisia osakeyhtiöitä, joissa osakkaalla on merkittävä – esimerkiksi vähintään 10 prosentin – omistusosuus. Kun omistus jakautuu laajalle, varojen siirtämisellä ulkomaisiin sijoitusrahastoihin voidaan lykätä kotimaisten verojen maksua. Joissakin maissa onkin ulkomaisia sijoitusrahastoja koskevia säännöksiä (foreign investment fund rules, FIF) täydentämässä CFC-lainsäädäntöä.

Useimmat ulkomailta saatuun tuloon vapautusmenettelyä soveltavat maat rajoittavat verovapauden vain aktiiviseen liiketoimintaan. Passiiviselta sijoittamiselta verovapaus useimmiten evätään. Myös maan löytyminen verokeidasmaiden listalta vie edellytykset verovapaudelta.

Tietojen saaminen kansalaisten ulkomailla olevista varoista ja tuloista voi olla vaikeaa, ellei tietojen luovuttamisesta ole sopimusta maiden välillä. Jotkut maat ovat säätäneet erityisiä tiedonvälitysvaatimuksia kotimaisten veronmaksajien kansainvälisten toimintojen vastineeksi.

Laatikko 6. Suositukset verosopimusten kehittämiseksi (OECD)

- 1) Tehostetaan tietojen vaihtoa.
- 2) Tarkistetaan verosopimuksia niin, etteivät ne anna perusteettomia etuja.
- 3) Sovitetaan kotimaiset veronkiertoa estävät säännökset (esim. väliyhteisölainsäädäntö, alikapitalisointisäännökset) verosopimusten säännöksiin.
- 4) Veroasiainkomitea listaa eri maiden verosopimuksiinsa sisällyttämät säännökset, jotka kieltävät veroetujen antamisen tietyille yksiköille tai tuloille. Tämä ajan tasalla pidettävä lista toimii referenssinä verosopimusneuvotteluissa.
- 5) Verokeidasmaiden kanssa tehdyt verosopimukset lopetetaan.
- 6) Yhteistyötä tiivistetään uusien haitallista verokilpailua estävien säännösten täytäntöönpanossa (samanaikainen verotarkastus, verotietojen vaihto tai yhteiset koulutusohjelmat).
- 7) Tarkistetaan muiden maiden verosaamisia koskevat säännökset.

Tietojen saaminen verokeidasmaista on useimmiten vaikeaa. Tilanteen parantamiseksi OECD suosittaa jäsenmaitaan jakamaan saamaansa tietoa myös muille maille. Haitallisen verokilpailun estämiseksi verosopimukset tulisi tarkistaa ja lopettaa mahdolliset verokeidasmaiden kanssa tehdyt verosopimukset. Yhteistyön merkitys suosituksissa korostui. Verokeitaiden listaaminen ja pyrkimys neuvotteluihin ei-jäsenmaiden kanssa olivat niin ikään OECD:n suosituslistalla.

Laatikko 7. Suositukset yhteistyön lisäämiseksi (OECD)

- 1) Haitallisten verosäännösten määritelmien hyväksyminen jäsenmaissa, foorumin perustaminen näiden säännösten poistamiseksi ja sitoutuminen noudattamaan OECD:n suosituksia.
- 2) Verokeitaiden nimilistan laatiminen foorumissa (Forum on Harmful Tax Practices).
- 3) Sen varmistaminen, etteivät poliittiset, taloudelliset tai muut yhteydet verokeidasmaiden kanssa tai se, että alusmaana on verokeidas, aiheuta tai edistä haitallista verokilpailua.
- 4) Sellaisten keinojen kehittäminen (OECD/Strategic Management Forum), joilla eri maiden verohallinnot pystyisivät parhaiten noudattamaan haitallisen verokilpailun poistamiseksi tehtyjä suosituksia.
- 5) Pyritään siihen, että myös ei-jäsenmaat hyväksyisivät haitallisen verokilpailun määritelmän. (Uusi foorumi muiden kansainvälisten vero-organisaatioiden avulla yhteistyöhön ei-jäsenmaiden kanssa).

Jäsenmaiden piti toimittaa OECD:lle tiedot verojärjestelmänsä sisältyvistä haitallisista verosäännöksistä tai -käytännöistä⁹ kahden vuoden sisällä ja poistaa ne viiden vuoden kuluessa siitä, kun OECD:n neuvosto oli hyväksynyt suositukset 9.4.1998. Luxemburg ja Sveitsi liittivät OECD:n raporttiin lausuman, jonka mu-

⁹ Jos verovelvollinen hyötyy tällaisesta säännöksestä tai käytännöstä 31.12.2000, etu poistetaan viimeistään 31.12.2005.

kaan ne eivät pitäneet tietojen vaihdon puuttumista (pankkisalaisuutta) verokeitaan tunnusmerkkinä. Pankkisalaisuuden paljastamista ne pitivät perusteltuna, kun kyseessä on rikollinen toiminta. Pankkisalaisuuden poistamisen vaihtoehtona ne nostivat esiin talletusten lähdeveron. Myös muilta osin ne kritisoivat OECD:n raporttia. Näin ollen Luxemburg ja Sveitsi katsoivat, etteivät raportin suositukset sido niitä.

Osa haitalliseksi verokilpailuksi tulkittavista tapauksista jäi OECD:ssä tässä vaiheessa tarkemman selvitystyön ulkopuolelle. OECD sivusi kuitenkin raportissaan myös näitä mahdollisesti myöhemmässä työssä asialistalle otettavia tilanteita. Tällaisia tapauksia olivat todellisiin kustannuksiin perustumattomat vähennykset, virheellinen siirtohinnoittelu, yrityksen väärä kotipaikka, keinotekoiset korkovähennykset ja uusista finanssi-instrumenteista saatava perusteeton hyöty.

Verokeidasmaihin maksettuja menoja on voitu vähentää verotuksessa ilman että todellisia kustannuksia olisi syntynyt. Tämä olisi poistettavissa esimerkiksi käänteisellä todistustaakalla, eli menot olisivat vähennyskelpoisia vain silloin, kun verovelvollinen osoittaisi niiden perustuvan todellisiin kustannuksiin. Haitallisen verokilpailun maata voitaisiin myös rangaista nostamalla niihin maksettavien tulojen lähdeveroa. Myös yrityksen kotipaikan määrittelyä voitaisiin arvioida uudelleen: määräytyykö kotipaikka johdon ja hallinnon vai osakkaiden asuinvaltion perusteella. Siirtohinnoittelun tulisi perustua todellisiin transaktioihin. Alikapitalisointisäännöillä tulisi estää voittojen kotiuttaminen verokeidasmaista. Uusien finanssi-instrumenttien avulla ei tulisi voida luoda keinotekoisia lainoja ja siten saada hyötyjä verokeitaista.

4.1.1 OECD:n listaamat verokeitaat

Verokeitaiden määrittelyssä ei noudatettu ”name and shame” -linjaa, vaan tavoitteena oli yhteistyössä potentiaalisten verokeitaiden kanssa arvioida niiden tilannetta. Samaan aikaan verokeitaiden arvioinnin kanssa valmisteltiin puolustuskeinoja, joita maat voisivat käyttää haitallista verokilpailua vastaan (OECD 2000).

Lopulta OECD listasi 35 maata haitallisen verokilpailun maaksi, verokeitaaksi. Tavoitteena oli, että nämä maat saataisiin allekirjoittamaan yhteistyösopimus haitallisen verokilpailun estämiseksi. Myöhemmin OECD on poistanut listalta alun perin verokeitaaksi luokittamansa Barbadosen, Malediivit ja Tongan, joiden lainsäädäntö ja verojärjestelmä eivät täyttäneet verokeitaan määrittelyn kriteereitä.

Taulukko 1. OECD:n vuonna 1999 määrittelemät verokeitaat.

Alankomaiden Antillit	Gibraltar (Iso-Brit.)	Nauru*
Andorra	Grenada*	Neitsytsaaret (Iso-Brit.)
Anguilla (Iso-Brit.)	Guernsey (Iso-Brit.)	Neitsytsaaret (USA)
Antigua ja Barbuda	Jersey (Iso-Brit.)	Niue*
Aruba (Alankomaat)	Kypros*	Panama
Bahamasaaret (Iso-Brit.)	Liberia	Samoasaaret*
Bahrain	Liechtenstein	Saint Lucia*
Belize	Malta*	San Marino
Bermuda (Iso-Brit.)	Mansaari (Iso-Brit.)	Seychellit*
Caymansaaret (Iso-Brit.)	Marshallinsaaret	St. Christopher Nevis*
Cookinsaaret*	Mauritius*	St. Vincent ja Grenadiinit*
Dominica*	Monaco	Turks- ja Caicossaaret (Iso-Brit.)
	Montserrat (Iso-Brit.)	Vanuatu*

Taulukossa 1 mainitut valtiot ja alueet määriteltiin verokeitaiksi. Ne eivät myöskään olleet yhteistyöhaluisia haitallisen verokilpailun vähentämisessä. Verokeitaista 11 oli Iso-Britannian alaisuudessa toimivia hallintoalueita tai siirtomaita (merkitty taulukossa: Iso-Brit.) ja 14 Brittiläisen kansainyhteisön entisiä tai nykyisiä alueita (merkitty taulukossa: *).

OECD:n ja verokeidasmaiden välisten neuvottelujen tuloksena useimmat verokeitaiksi listatut maat ja itsehallintoalueet ovat kuitenkin jo allekirjoittaneet sopimuksen, jonka mukaan ne sitoutuvat yhteistyöhön haitallisen verokilpailun estämiseksi. OECD on siten poistanut ne yhteistyöhaluttomien verokeitaiden listalta. Tällä hetkellä yhteistyöhaluttomiksi verokeitaiksi luokitellaan enää seuraavat viisi: Andorra, Liechtenstein, Liberia, Monaco ja Marshallin saaret.

OECD pyrkii neuvotteluilla yhteistyöhön lupautuneiden verokeitaiden kanssa muokkaamaan niiden verojärjestelmää niin, etteivät ne enää sisältäisi haitallisen verokilpailun piirteitä. Samalla se yrittää saada jäljellä olevat veroparatiisit yhteistyön piiriin.

4.1.2 OECD:n löytämät haitallista verokilpailua aiheuttavat säännökset

OECD listasi myös verokeitaiden ulkopuolisista maista 50 haitallisen verokilpailun tunnusmerkit täyttävää säännöstä. OECD:n suunnitelmien mukaan ne tuli poistaa vuoden 2003 huhtikuuhun mennessä¹⁰ ja maiden tulisi sitoutua pidättäytymään uusista haitallista verokilpailua aiheuttavista käytännöistä.

¹⁰ Jos veronmaksajat hyötyivät vielä 31.12.2000 ko. säännöksistä, ne on poistettava vuoden 2005 loppuun mennessä.

Haitallista verokilpailua aiheuttavat säännökset liittyvät vakuutustoimintaan, rahoitukseen ja leasingiin, rahastojen hallinnointiin, pankkitoimintaan, pääkonttoreihin, palvelukeskuksiin, jakelukeskuksiin, merenkulkuun ja muuhun toimintaan.

Taulukko 2. Maat, joissa esiintyy haitallista verokilpailua edistäviä säännöksiä¹¹.

Vakuutus-toiminta	Rahoitus ja leasing	Varainhal-linta	Pankki-toiminta	Pääkont-torit	Palvelu- ja jakelukes-kukset	Meren-kulku	Muut
Australia	Belgia	Kreikka	Australia	Belgia	Belgia	Kanada	Belgia
Belgia	Unkari	Irlanti	Belgia	Ranska	Alanko-maat	Saksa	Kanada
Suomi	Islanti	Luxemburg	Kanada	Alanko-maat	Ranska	Kreikka	Alanko-maat
Italia	Irlanti	Portugali	Ranska	Turkki	Turkki	Italia	USA
Irlanti	Italia		Saksa	Saksa		Alanko-maat	
Portugali	Luxemburg		Kreikka	Kreikka		Norja	
Luxemburg	Alanko-maat		Irlanti	Portugali		Portugali	
Ruotsi	Espanja		Italia	Espanja			
	Sveitsi		Korea	Sveitsi			
			Portugali				
			Turkki				
			Alanko-maat				
			Espanja				
			Sveitsi				

Seuraavassa tarkastellaan yksityiskohtaisemmin eräitä taulukossa 2 esitetyistä maista havaittuja haitallisia verotuskäytäntöjä.

Aineettoman omaisuuden poistosta veroetuja (informal capital ruling)

Belgialla ja Alankomailla oli eniten – kuudella toiminta-alueella kahdeksasta – haitallista verokilpailua aiheuttavia säännöksiä. Alueella ”Muut” Belgiassa ja Alankomailla oli ns. aineettoman pääoman (informal capital) siirtoa koskevat verosäännökset. Niiden mukaan ulkomaiset yritykset saavat esimerkiksi vastikkeetta siirtää belgialaiseen yritykseen aineetonta pääomaa (esim. tuotanto- tai markkinointi- know-howta, tuotemerkkejä, asiakas- tai myyjäverkostoja jne.), jonka belgialainen yritys voi kokonaan poistaa verotuksessaan¹², vaikka sitä ta-

¹¹ Liitteessä 1 on luettelo OECD:n haitallisiksi luokittelemista verosäännöksistä.

¹² Poistomenettelyn tuli kuitenkin noudattaa Belgian lainsäädäntöä, poisto aika minimissään 10 vuoden tasapoisto. Poistoedun edellytyksenä oli lisäksi, että aineeton omaisuus oli todella siirtynyt belgialaiselle yritykselle vähintään 5 vuodeksi eikä vastaanottaja voinut siirtää sitä kolmannelle. Lisäksi edellytettiin, että siirto on yhteydessä mittaviin aineellisiin, taseessa näkyviin investointeihin ja olennaiseen työpaikkojen luomiseen tai säilyttämiseen Belgiassa. Aineeton poistokelpoinen pääoma (informal capital) oli määritelty tietyinä prosenttina, enintään 90 %, seuraavan kymmenen vuoden potentiaalisesta voitosta (ennen

seessa ei katsottaisikaan varoiksi. Varat näkyvät taseessa vain, jos niitä vastaa osakeanti.

Menettelyllä oli tarkoitus houkutella ulkomaisia yrityksiä Belgiaan, sillä tiettyjen toimintojen keskittäminen Belgiaan alensi huomattavasti yritysryhmän kokonaisverorasitusta. Erityisesti yleensä pääkonttorin hoitamien toiminnot ja kaupallista tai teollista toimintaa harjoittavien yritysten tutkimustoiminta, PR-toiminta ja hankintatoiminta oli kannattavaa siirtää belgialaiseen yritykseen. Informal Capital Ruling oli myös siirtohinnoittelun kannalta turvallista. Menettelyssä sovittiin aineettomien oikeuksien kiinteät hinnat, jotka siten myös Belgian veroviranomaiset hyväksyivät (Loyens 2001).

Vientiyrityksille myönnettävät veronhuojennukset

Alueelle ”Muut” sisältyy mm. säännöksiä, joiden mukaan ulkomaisten myyntiyritysten tuloverotusta kevennetään (ruling on Foreign Sales Corporation Activities). Esimerkiksi USA on vapauttanut vientiyrityksensä joko kokonaan tai osittain verosta, jos viennistä valtaosa on alkuperältään USA:sta. Käytännössä tällainen yritys on perustanut verokeitaaseen – esim. Neitsytsaarille, Barbadoselle tai Guamiin – tytäryhtiön (Foreign Sales Corporation, FSC), jolle se myy tuotteensa, vaikka tavara ei fyysisesti siirry verokeitaaseen¹³. USA ei verota tavaran myynnistä saatavaa tuloa, vaan käytännössä antaa osan verotusoikeudesta tytäryhtiön sijaintivaltiolle. Belgia samoin kuten Alankomaatkin ovat pyrkineet houkuttelemaan yhdysvaltalaisia yrityksiä huojentamalla vastaavalla tavalla FSC-yritysten verotusta.

USA:n ulkomaankauppayrityksille myöntämät tuet ovat jo parin vuosikymmenen ajan vaikuttaneet EU:n ja USA:n väleihin. Maailman kauppajärjestö (WTO) vahvisti vuonna 2000 FSC-säännösten muodostavan kielletyn vientituen ja että USA:n olisi saatettava lainsäädäntönsä WTO:n vaatimusten mukaisiksi (Kauppapolitiikka 1/2004).

Pääkonttorien houuttelemisen veroedut

Pääkonttoreiden houuttelemiseksi yhdeksällä maalla oli haitallisia verosäännöksiä tai -käytäntöjä. Belgiassa, Portugalissa ja Espanjalla oli veroetuja saavia koordinaatiokeskuksia, Ranskalla pääkonttorikeskuksia, Saksalla edulliset valvontaja koordinaatiotoiminnot, Alankomailla siirtohinnoitteluun liittyviä etuja. Sveitsi taas houkutteli yrityksiä hallinnointi- ja palveluyrityksillä. Myös Kreikka suosi ulkomaisia yrityksiä.

korvoja ja veroja). 10 prosenttia katsottiin aina syntyneen belgialaisessa yrityksessä. Poistettavan aineettoman omaisuuden määrittelyssä prosenttia nosti vielä työllistetty työvoima ja tehdyt investoinnit (Loyens 2001).

¹³ Vuonna 2000 noin 5000–6000 amerikkalaista vientiyritystä käytti hyväkseen ulkomaisia myyntiyrityksiä (FSC) (<http://www.offshore-net.com>)

Koordinaatiokeskukset tarjoavat palveluja monikansallisille samaan yritysryhmään kuuluville yrityksille ja niiden verotusta on yleensä huojennettu. Belgiassa koordinaatiokeskusten (Coordination centers) verokohtelu oli 1980- ja 1990-luvuilla mielenkiintoinen. Uudistettavan, 10 vuoden ajan kestävä verovapaustodistuksen mukaan keskuksia verotettiin kertamaksulla tulosta riippumatta. Lisäksi ne oli vapautettu korko-, osinko- tai rojaltitulojen lähdeverosta, kun maksajana oli toinen koordinaatiokeskus. Verovapaus koski myös kiinteän omaisuuden lähdeveroa, rekisteröintimaksuja pääomanmuodostuksessa (duties upon capital formation or capital increases). Kertamaksun lisäksi koordinaatiokeskuksilta perittiin vuosittain BEF 400000/työntekijä (9916 €/työntekijä), enintään kuitenkin BEF 4000000 (99157 €). Koordinaatiokeskuksia koskevat haitalliseksi verokilpailuksi luokiteltavat veroedut on poistettava vuoden 2005 loppuun mennessä. Belgian hallitus on pyytänyt lisää aikaa toimiville koordinaatiokeskuksille aina vuoden 2009 loppuun asti. Se on myös kehittämässä tilalle uuden tyyppistä lähestymistapaa, joka sallisi koordinaatiokeskusten toiminnan jatkamisen vastaavilla ehdoilla hallinnollisiin päätöksiin perustuen. Hallitus on lisäksi selvittänyt mahdollisuutta koordinaatiokeskusten toiminnalle sellaisten hallinnollisten päätösten perusteella, jotka olisivat sopusoinnussa OECD:n siirtohinnoittelua koskevien periaatteiden ja 3.5.1999 säädetyin kansallisen lain kanssa. Tämän lain nojalla olisi mahdollista pyytää veroviranomaisilta ennakkopäätös tiettyjen toimintojen verokohtelusta.¹⁴ Komissio on hyväksynyt Belgian ehdottamat muutokset koordinaatiokeskusten toiminnalle, mutta selvittää edelleen niihin liittyviä ylisuuria siirtohintoja uudessa järjestelmässä (Echonot 2003).

Palvelu- ja jakelukeskusten veroedut

Palvelukeskus on yritys, joka tuottaa jäsenilleen palveluita. Belgiassa palvelukeskuksen liikevaihdolla ei ollut alarajaa tai minimipääomaa eikä sillä tarvinnut olla henkilökuntaa. Palvelukeskuksen ei katsottu tuottavan epänormaaleja (veronalaisia) etuja jäsenilleen, jos sen liikevaihto on vähintään tietty prosentti liikekustannuksista (cost plus system), tai kun sen palkkiot yltyvät vähintään sovittuun osuuteen liikevaihdosta (resale minus method).

Jakelukeskus voi olla paikallinen tai ulkomainen haarakonttori, joka toimii yritysten välisenä tavaroiden jakelukanavana. Samoin kuten palvelukeskuksen jakelukeskuksen oletetaan toimivan markkinaehtoperiaatteella (arm's length principle), eikä sen katsota tuottavan jäsenilleen perusteetonta etua, jos sen liikevaihto on vähintään tietty kustannusvoittolisämenetelmällä (cost plus method) sovittu määrä.

Vuoden 2002 alusta lähtien uusia palvelu- ja jakelukeskuksia ei enää ole voitu perustaa ja olemassa olevien keskusten toiminta nykymuodossaan lakkaa vuoden 2005 lopussa. Kuten koordinaatiokeskustenkin kohdalla myös palvelu- ja jakelu-

¹⁴ http://www.newbusiness.be/3_cotaxi.htm

keskukset saavat uudet toimintapuitteet, jotka perustuvat OECD:n siirtohinnoittelua koskeviin periaatteisiin sekä Belgian kansallisiin lakeihin.

Myös Alankomailla oli palvelukeskuksia, joiden siirtohinnoitteluun sovellettiin hallinnollisia sopimuksia.

Vuonna 2004 OECD:n julkaiseman raportin mukaan (OECD 2004a) valtaosa haitallisiksi luokitelluista verokäytännöistä on poistettu, arvioitu uudelleen tai korjattu niin, että haitallinen elementti on hävinnyt (tai sovittu tiettyyn määräaikaan mennessä toimittavan em. tavalla). Uusien säännösten tulee olla läpinäkyviä ja tiedonvaihdon tehokasta. Esimerkiksi Alankomaat on muuttanut useita haitallisiksi katsottuja verotuskäytäntöjään niin, että niissä sovelletaan verottajan ennakkopäätöksiin perustuvia sopimuksia/käytäntöjä. Vain Sveitsillä on jäljellä OECD:n määrittelemiä haitallisia verosäännöksiä. Se ei ole muuttanut 50/50-käytäntöään, joka antaa tuntuvia etuja ulkomaalaisille Sveitsiin sijoituville yrityksille¹⁵. Myös Luxemburgin 1929 holdingyhtiöitä (the 1929 holding company regime) koskeva verosäännöstä korjataan niin, että se on sopusoinnussa OECD:n normien kanssa¹⁶.

Alkuperäisessä potentiaalisesti haitallisiksi katsottujen verosäännösten lisäksi forum on käynyt läpi eri maiden (Itävalta, Belgia, Tanska, Ranska, Saksa, Kreikka, Islanti, Irlanti, Luxemburg, Alankomaat, Portugali, Espanja ja Sveitsi) holdingyhtiöiden verokohtelua. Se katsoi holdingyhtiön edullisen verokohtelun olevan oikeutettua, kun kotiutettuihin voittoihin muutoin kohdistuisi moninkertainen verotus. Tarkasteltujen maiden holdingyhtiöiden verokohtelua ei kahta maata lukuun ottamatta katsottu haitalliseksi. Itävalta lupautui muuttamaan verotusmenettelyään, ja vain Sveitsin holdingyhtiöiden verokohtelu todettiin potentiaalisesti haitalliseksi. Toisaalta Sveitsi sitoutui tietojen tehokkaaseen vaihtoon kahdenvälisen verosopimusten perusteella sillä ehdolla, että se saisi samoja hyötyjä kuin EU-maat saavat emo-tytäryhtiö -direktiivistä sekä korko-rojalti -direktiivistä.

¹⁵ Ulkomaiset, ulkomailla toimintaansa harjoittavat myyntiyhtiöt, jotka sijoittuvat Sveitsiin, voivat vähentää 50 prosenttia voitostaan ilman toteennäyttöä ulkomaalaiselle maksetun komission, johdon palkkion tai rojaltin muodossa. Joidenkin kantonien ja kuntien verotuksessa käytäntö voi johtaa siihen, että ulkomailta saadusta tulosta on veronalaista vain 20 prosenttia (Ernst & Young 2002).

¹⁶ Yhtiömuototyyppi ”1929 holdingyhtiö” on yksi useamman tyyppisistä luxemburgilaisista holdingyhtiöistä. Numero viittaa vuoteen, jona ko. holdingyhtiölle säädettiin veroetuja. Säännösten korjaus säilyttää melkein kaikki 1929 holdingyhtiöiden veroedut (tuloverovapaus, vuosittainen nettovarallisuuteen kohdistuva maksu). Veroetua ei uudistuksessa saa, jos vähintään 5 prosenttia sen saamista ulkomaisista osingoista tulee maista, joissa yrityksen tuloon ei kohdistu samantyyppistä veroa kuin Luxemburgissa so. pakollinen, julkisen hallinnon keräämä, veroprosentti puolet eli 11 % Luxemburgin verosta ja veropohja määritelty vastaavalla tavalla. Lain voimaantulo vuoden 2004 alusta. Olemassa olevat 1929 holdingyhtiöt hyötyvät nykyisistä eduista vuoden 2010 loppuun asti (KPMG 2003).

4.1.3 Sopimus tietojen vaihdosta

OECD:n vuonna 1998 julkaiseman raportin pohjalta OECD:n työryhmä (Global Forum Working Group on Effective Exchange of Information) sai tehtäväkseen määrittellä tietojen tehokkaan vaihtamisen vaatimustason eri maiden veroviranomaisten välillä (OECD 2002). Työryhmän kehittämä mallisopimus verotietojen vaihtamisesta hyväksyttiin 18.4.2002.

OECD pitää tärkeänä, että kaikki finanssikeskukset tulisivat sitoutumaan sopimukseen ja että mahdollisimman moni maa pyrkisi myötävaikuttamaan sopimusten syntyyn. OECD pyrki myös tarjoamaan sellaiset neuvottelupuitteet, joissa osapuolet olisivat mahdollisimman tasapuolisessa asemassa. Tällä olisi voitu varmistaa, etteivät sopimusta noudattamaan sitoutuvat maat kokisi pääoman pakkoa tietojen vaihdosta kieltäytyviin maihin.

Sopimusten solmiminen perustuu monenkeskiseen sopimukseen, joka on pohjana erilaisten kahdenvälisen sopimusten ryhmälle. Sopimus ei siten määrää, millä tavoin tietoja tulisi vaihtaa, vaan osoittaa siihen yhden keinon monien joukosta. Monenkeskisen sopimuksen osapuolet valitsisivat eri sopimuksista ne, joita sitoutuisivat noudattamaan. Kahdenvälisen sopimusmallin on tarkoitus olla perustana bilateraalisille sopimuksille tietojen vaihdosta. Tietojen vaihto voi perustua myös maiden välisiin kahdenkertaisen verotuksen poistamissopimuksiin, jos kumpikin osapuoli niin haluaa. Tietojen luovutus tapahtuisi vain toisen osapuolen pyynnöstä, ei automaattisesti. Tästä sopijapuolet voivat halutessaan poiketa.

Sopimus rajoittaa tietojen vaihdon verovelvollisen verotuksen kannalta olennaiseen tietoon. Tiedonantovelvollisuus koskee yksityisiä henkilöitä, yrityksiä, säätiöitä, sijoitusrahastoja ja muita varainhallintayksiköitä (kaikkia organisaatiomuotoja). Sopimuksen tulee sisältää tietojen vaihto vähintään neljästä välittömän verotuksen luokasta (tulovero ja yritysvero, pääomaverot, varallisuusvero sekä perintö- ja lahjaverot). Osapuolet voivat kuitenkin jättää ne joko osittain tai kokonaan pois sopimuksesta tai sisällyttää sopimukseen muita veroja esim. välillisiä veroja. Erilaisesta verorakenteesta johtuen osapuolten valinnat voivat poiketa toisistaan. Vaikka osapuoli A ei sisällyttäisi tiettyjä veroja sopimukseen, sillä olisi tietojen luovuttamisvelvollisuus, jos toinen osapuoli B on listannut nämä verot sopimukseen. Tiedon vaihto kattaa laajasti eri tietolähteet (tilitiedot, sopimukset, tilikirjat, kirjeet, rekisterit jne.).

Tarkoitus on, että maakohtaiset sopimukset verotietojen luovuttamisesta tulisivat rikollisen toiminnan ollessa kyseessä voimaan 1.1.2004 (ellei osapuolilla ole jo olemassa keskinäistä sopimusta tietojen vaihdosta) ja muunlaisen tietojenvaihdon osalta 1.1.2006.

4.2 EU:n toiminta

Euroopan unioni sopi joulukuussa 1997 toimista haitallista verokilpailua vastaan (European Commission 1997). EU:n työ sisältyy yritysverotuksen käytänneseäntöihin (Code of Conduct for business taxation) ja säästämisen verottamiseen. Käytänneseäntöissä identifioidaan mahdolliset haitalliset verosäännökset yritysverotuksessa. Jäsenmaita edellytetään poistamaan nämä säännökset ja pidättäytymään uusien vastaavien säännösten käyttöön ottamisesta.

Yritysverotuksen käytänneseäntöt (Code of Conduct for business taxation)

Yritysverotuksen käytänneseäntöissä on kyse jäsenvaltioiden poliittisista sitoumuksista poistaa haitallisiksi katsottavat verotuskäytännöt ja pidättäytyä uusien vastaavien käyttöön ottamisesta. Erityisesti pyritäisiin estämään veronhuojennukset, jotka suunnataan ulkomaisille yrityksille niiden houkuttelemiseksi veroedun antajamaahan. Iso-Britannian ministeri Primarolon johdolla työskennellyt työryhmä luovutti marraskuussa 1999 neuvostolle raportin, jossa se luetteli 66 haitalliseksi katsottavaa verotuskäytäntöä (ks. Juusela 2001).

Laatikko 8. EU:n haitallisen verokilpailun kriteerit

- 1) Etu myönnetään vain ulkomaalaiselle.
- 2) Veroetu ei kavenna kansallista veropohjaa.
- 3) Veroedun myöntämien ei edellytä taloudellista toimintaa tai sijoittautumista edun antajamaahan.
- 4) Veroedusta ei helposti saa tietoa (ei-läpinäkyvyys).

Haitallisiksi katsottavat verokäytännöt luokiteltiin viiteen ryhmään: finanssipalvelut ja offshore-yhtiöt, konsernin sisäiset palvelut, sektorikohtaiset huojennukset, alueelliset verokannustimet ja muut. Lisäksi tarkasteltiin siirto- tai alusmaissa voimassa olevia verosäännöksiä.

Haitalliseksi luokiteltuja verokäytäntöjä oli Alankomailla 10, Belgialla, Luxemburgilla ja Irlannilla 5, Ranskalla 4, Espanjalla 3, Itävallalla 2, Tanskalla, Saksalla, Kreikalla, Italiassa, Portugalilla ja Suomella yksi¹⁷ eli yhteensä 40. Loput 26 haitallisiksi katsottua verokäytäntöä olivat EU-jäsenmaiden siirtomaista tai alusmaista: Man-saarella 6, Guernseyllä (Iso-Brit.) 5, Jerseyllä (Iso-Brit.) ja Aruballa 4, Gibraltarilla (Iso-Brit.) ja Alankomaiden Antilleilla 3 ja Britannian Neitsytsaarilla yksi. EU-maista vain Ruotsissa ei ollut lainkaan poistettaviksi ehdotettuja verotuskäytäntöjä (Primarolo Group 1999).

¹⁷ Ahvenanmaan omavakuutuslainsäätö (Åland Captive Insurance), jonka mukaan yhtiön voittoon sovelletaan noin 10 prosenttia normaalia verokantaa alemmaa verokantaa.

EU:n haitallisiksi katsomat verotuskäytännöt vastasivat pitkälti samoja, joita OECD oli listannut haitallisiksi. Haitalliset verotuskäytännöt piti poistaa tai korjata viiden vuoden kuluessa eli 1.1.2004 mennessä. Tapauskohtaisesti lisäaikaa myönnettiin vain muutamassa tapauksessa¹⁸.

Säästämisdirektiivi

Säästämisdirektiivi on EU:n veropakettien keskeinen osa. EU:n valtiovarainministerien (ECOFIN) kokouksessa 21.1.2003 päästiin poliittiseen yhteisymmärrykseen säästämisen verotuksesta. Sen mukaan 12 EU:n jäsenmaata sitoutuu toisesta jäsenmaasta tehtyjen yksityishenkilöiden korkoa tuottavia sijoituksia ja niiden korkotuottoja koskevaan automaattiseen tietojenvaihtoon vuoden 2005¹⁹ heinäkuun alusta alkaen. Veroja ne eivät peri näistä varoista tai tuloista (Deloitte & Touche 2003). Sen sijaan Itävalta, Belgia ja Luxemburg säilyttävät pankkialaisuuden siirtymäkauden aikana ja sitoutuvat vain perimään korkotuloista lähdevero (15 % 2005, 20 % 2008 ja 35 % 2011) ja jakamaan lähdeveron tallettajan asuinvaltion kanssa (75 % asuinvaltiolle, 25 % lähdevaltiolle). Myös Sveitsi, Liechtenstein, Monaco, Andorra ja San Marino ovat sitoutuneet vastaavan tyyppiseen järjestelyyn (European Commission 2004). Pankkialaisuuden säilyttämisen taustalla on pelko varojen siirtymisestä verokeitaisiin.

Vaikka poliittinen yhteisymmärrys veropakettista saavutettiin, käytännössä tilannetta hankaloittivat Italian säästödirektiivin hyväksymisen ehdoksi asettamat vaatimukset. Italian piti saada anteeksi maidon ylituotannosta johtuvat 650 miljoonan euron sakot. EU:n jäsenmaat pääsivät säästödirektiivistä kompromissiratkaisuun 3.6.2003 hyväksymällä Italian vaatimukset.

On arvioitu, että säästöverodirektiivin läpimeno lisäisi Suomen valtion verotuloja kymmenillä miljoonilla euroilla. Muihin maihin tehdyt talletukset, joukkovelkakirjalainat ja osakerahastosijoitukset tulevat Suomessa veronalaisiksi, kun eri maiden viranomaiset ryhtyvät vaihtamaan niistä tietoja (Hirvonen 2003).

Belgialle, Itävaltalle ja Luxemburgille sekä Sveitsille myönnetty poikkeukset tietojen vaihdosta ovat vaikeuttaneet saada tietojenvaihdolle hyväksyntää pienissä verokeidasmaissa. Kansainvälinen kauppaja- ja investointiorganisaatio (International Trade and Investment Organisation, ITIO²⁰) onkin kritisoinut EU:ta siitä,

¹⁸ Lisäaikaa myönnettiin vuoden 2010 loppuun asti Belgian koordinaatiokeskusten verotuskäytännölle, Irlannin ulkomailta saatujen osinko- ja yritystulojen erityiskohtelulle, Luxemburgin 1929 holdingyhtiöiden verotuskohtelulle ja Alankomaiden kansainvälistä rahoitusta koskevalle verotuskäytännölle. Portugali voi säilyttää Madeiran vapaa-alueen säännökset vuoden 2011 loppuun asti.

¹⁹ Alun perin tavoiteajankohta oli 2004, mutta sitä on siirretty vuodelle eteenpäin lähinnä pankkien tiedonsiirtoon liittyvien teknisten vaikeuksien takia (Der Standard 2003), ja edelleen puolella vuodelle (SGG 2004).

²⁰ ITIO:n jäseniä ovat Anguilla, Antigua & Barbuda, Bahama, Barbados, Belize, Brittiläiset Neitsytsaaret, Cayman saaret, Cookin saaret, Man-saari, Labuan (Malesia), Panama, St Kitts & Nevis, St Lucia, St Vincent & The Grenadines, Turks & Caicos ja Vanuatu.

että se rikkoo kansainvälistä lakia ja WTO:n sääntöjä diskriminoimalla pieniä valtioita antamalla omille jäsenvaltioilleen poikkeuksia OECD:n kanssa tehdyistä sopimuksista²¹. Huolimatta Karibian alueiden maiden vastustuksesta Iso-Britannia on vakuuttanut Karibian alusmaidensa sitoutuvan automaattiseen tietojen vaihtoon.

4.3 FATF:n työ rahanpesun estämiseksi

OECD:n suojissa toimiva vuonna 1989 perustettu itsenäinen finanssitoimintoja tutkiva työryhmä (Financial Action Task Force, FATF) on esittänyt 40 rahanpesun estämiseen tähtävästä suositusta. Niihin kuuluu mm. suositus, joka kieltäisi rahoituslaitoksia pitämästä anonyymejä tai fiktiivisiin nimiin perustuvia tilejä. Rahoituslaitosten tulisi myös selvittää tilinavaajan tai rahoitustoimintojen suorittajan tosiasiallinen suorittaja, jos siitä on pienikin epävarmuus. Näin voi olla esimerkiksi tilanteessa, jossa toimijana on kotimainen yritys, joka ei harjoita rekisteröintimaassaan liiketoimintaa. Suositukset sisältävät myös erityisvaatimukset kiinnittää huomiota henkilöiden ja yritysten sellaisiin maihin suuntautuviin liiketoimiin, jotka eivät riittävästi ole hyväksyneet FATF:n suosituksia.

Taulukko 3. Maat, jotka eivät 2.7.2004 mennessä ole sitoutuneet noudattamaan FATF:n suosituksia.

Cook Islands	Nauru
Indonesia	Nigeria
Myanmar	Filippiinit

Lähde: http://www1.oecd.org/fatg/NCCT_en.htm

Useat maat ovat sitoutuneet noudattamaan suosituksia. Kun vuonna 2000 sitoutumattomia maita oli 15, vuonna 2004 niiden määrä oli alentunut kuuteen.

Rahanpesun estämiseksi tehdyt sopimukset auttavat osaltaan myös estämään haitallista verokilpailua avaamalla tietojen saannin verokeitaista. Esimerkiksi investoinnit sijoitusrahastoihin verokeitaissa ovat houkuttelevia sekä veronkierto- että rahanpesumielessä (FATF 2003).

²¹ <http://www.tax-news.com/asp/story/story.asp?storyname=11311>

5 Johtopäätöksiä

Valtiot ovat vastanneet lisääntyneeseen verokilpailuun tehostamalla verojärjestelmiään. Liikkuvien pääomien verotusta on yleisesti kevennetty, väliyhteisölain-säädäntöä tiukennettu ja useimpien veroparatiisien kanssa on päästy yhteistyöhön tietojen vaihdossa. EU:n ja OECD:n työ on tältä osin onnistunut. Sen sijaan verotuksen koordinoinnissa ja harmonisoinnissa eteneminen on ollut hidasta – maat ovat mieluummin sopeuttaneet verojärjestelmiään vallitsevaan kilpailutilanteeseen. EU:n veropaketin hyväksymistä kompromissina Italian ehdoilla voidaan pitää takaiskuna taistelussa haitallista verokilpailua vastaan. Myös sovitut myönnytykset tietojen vaihdosta Itävallan, Belgian, Luxemburgin ja Sveitsin kanssa ovat omiaan haittaamaan Euroopan ulkopuolisten verokeidasmaiden halukkuutta avoimeen tietojen vaihtoon.

Syyskuun 11. päivän terrori-iskut USA:ssa ovat kuitenkin vauhdittaneet halukkuutta yhteistyöhön tietojen vaihdossa ja sijoittajien todellisen identiteetin selvittämisessä. Pankkialaisuuden tiukkuutta halutaan lieventää, kun toimintaan liittyy talousrikollisuutta, terrorismin rahoitusta, huumekauppojen rahanpesua ja muita laittomia toimintoja. USA onkin solminut omia horisontaalisia sopimuksia pankkialaisuuden ohittamisesta tietyissä tilanteissa eri maiden kanssa.

OECD on saanut neuvotteluyhteyden lähes kaikkiin verokeitaksi luokittelemiinsa valtioihin/alusmaihin. Vain viisi valtiota on säilynyt ei-yhteistyöhaluisten verokeitaiden listalla. Yhteistyötä on laajennettu edelleen OECD:hen kuulumattomiin maihin ja OECD:n ohjeistuksesta on pyritty pääsemään yhteisymmärrykseen.

Haitallisen verokilpailun estäminen tekee liiketoimet läpinäkyvimmiksi laajentamalla tietojen vaihtoa eri maiden veroviranomaisten kesken. Se ei kuitenkaan estä kokonaan veropohjien pakoa muihin maihin. Tietojen vaihto veroasioissa maiden välillä näyttäisi kuitenkin olevan tehokkaampi ja nopeampi keino estää veropohjien rapautumista kuin verokantojen ja veropohjien yhtenäistäminen. Luopuminen maiden itsemääräämisoikeudesta verotusasioissa vaikuttaa olevan poliittisesti vaikea toteuttaa.

Verotietojen tehokkaasta vaihdosta huolimatta verokilpailu jatkuu kireänä, eikä verojen minimointi enää välttämättä edellytä verokeitaiden käyttöä. Useat eurooppalaiset maat ovat pyrkineet houkuttelemaan ulkomaisia holdingyhtiöitä edullisella verolainsäädännöllä. Tällaisia maita ovat mm. Iso-Britannia, Itävalta, Tanska, Ranska, Saksa, Luxemburg, Alankomaat, Espanja ja Sveitsi. Näillä maille on laaja verosopimusverkosto, joka mm. sallii osinkojen kotiuttamisen ulkomaisista tytäryrityksistä matalalla tai nollalähdeverolla. Myöskään ulkomailta saatuja osinkoja ei veroteta tai vero on matala. Lähdevero holdingyhtiön maksassa osinkoja muussa maassa sijaitseville osakkaille tai emoyhtiölle on matala.

Holdingsyhtiön osinkojen myyntivoitot on lisäksi vapautettu verosta tietyillä omistusosuus- tai pitoaika rajoituksilla.

Lähteet:

- Deloitte & Touche (2003): ECOFIN Adopts Savings Tax Package. Tax Alert 11.6.2003.
- Diamond, Walter H. – Diamond, D.B (1997): Tax Havens of the World.
- Doggart, Caroline (1997): Tax Havens and their uses, The Economist Intelligence unit.
- Echonet: Coordination centre changes approved. 24.4. 2003. ESMERK.
- Ernst & Young (2002): Corporate Tax Relief in Switzerland, Year 2003.
- European Commission (1997): Towards tax co-ordination in the European Union. A package to tackle harmful tax competition. COM(97) 495 final.
- European Commission (2003): Activities of the European Union (EU) in 2002 in the Tax Field. Doc (2003) 2101.
- European Commission (2004): Results of Council of Economic and Finance Ministers, Luxembourg, 2nd June 2004 – Taxation. MEMO/04/134.
- FATF (2003): Financial Action Task Force on Money Laundering. Report on Money Laundering Typologies 2002-2003.
- FATF: Non-Cooperative Countries and Territories.
http://www1.oecd.org/fath/NCCT_en.htm, 25.8.2004.
- Hirvonen Markku: EU:n veropaketti lisää verotuloja. Artikkelit Turun sanomissa 23.1. 2003. ESMERK.
- IMF (1999): Balance of Payments Statistics Yearbook 1999.
- Juusela Janne (2001): EU:n veroharmonisoinnista: Välittömän verotuksen harmonisointi ja nykytila. Luku 2 VATT-keskustelualoitteessa 261. Verokilpailu ja verotuksen kehittämistarpeet. Toim. Hjerpe R., Kari S. ja Lönnqvist H.
- Kauppapolitiikka (2004): EU uhkaa amerikkalaistuotteita rangaistustulleilla. Nro. 1/2004.
- KPMG (2003): Luxembourg News. November 2003.
- Kröger, Outi (1999): Kansainvälisen integraation ja verokilpailun vaikutus Suomen verojärjestelmään. Teoksessa Hyvinvointivaltio 2000-luvun kynnyksellä. Hjerpe R. – Ilmakunnas S. – Voipio I. (toim.). VATT-julkaisuja 28:2.

- Keen Michael ja Ligthart Jenny E (2004): Information Sharing and International Taxation: A Premier, Version July 2004.
- Loyens (2001): Belgian Informal Capital Ruling.
<http://www.loyens.be/t/infocap.doc> 20.9.2001.
- OCRA Worldwide: Important criteria for selecting a jurisdiction.
<http://www.ocra.com/offshorecentres/index.asp>. 7.3.2003.
- OECD (1997): The Economics of Harmful Tax Competition.
DAFFE/CFA/WP2(97)18.
- OECD (1998): Harmful Tax Competition, An Emerging Global Issue.
- OECD (2000): Taking Forward the Ministerial Mandate to Counter Harmful Tax Competition. C(2000)65.
- OECD (2001): The OECD's Project on Harmful Tax Practices: The 2001 Progress Report.
- OECD: List of unco-operative tax havens. 24.8.2004.
- OECD (2002): Agreement on exchange of information on tax matters.
DAFFE/CFA(2002)24/FINAL.
- OECD (2004a): The OECD's project on harmful tax practices: The 2004 progress report.
- OECD (2004b); OECD Announces Further Progress in Eliminating Harmful Tax Practices. <http://noticias.info> 24.3.2004.
- Offshore lexicon: <http://offshore-net.com>, 9.2.2004.
- Primarolo Group (1999): Code of Conduct (Business Taxation).
http://www.uv.es/cde/TEXOS/orimaloro_en.pdf
- Der Standard (2003): Austria: EU interest tax comes one year later. 7.3.2003.
ESMERK.
- SGG (Services Généraux de Gestion S.A.). Sggnewsletter July 27, 2004.

Liite 1 OECD:n haitallisiksi määrittelemät verosäännökset

Maa	Haitalliset verosäännökset
Vakuutustoiminta	
Australia	Offshore-toiminta
Belgia	Koordinaatiokeskukset
Suomi	Ahvenanmaan Captive Insurance
Italia	Triesten finassi- ja vakuutuskeskus
Irlanti	Kansainvälinen finanssipalvelujen keskus
Portugali	Maderian kansainvälinen yrityskeskus
Luxemburg	Säännökset muutoksista jälleenvakuutusyhtiöissä
Ruotsi	Ulkomaiset eihenkivakuutusyhtiöt
Rahoitus ja leasing	
Belgia	Koordinaatiokeskukset
Unkari	Venture Capital –yritykset
Unkari	Ulkomailla toimivien yritysten edullisempi verokohtelu
Islanti	Kansainväliset liikeyritykset
Irlanti	Kansainvälinen finanssipalvelujen keskus
Irlanti	Shannonin lentokenttäalue
Italia	Triesten finanssipalvelu- ja vakuutuskeskus
Luxemburg	Rahoitustoimiala
Alankomaat	Riskivaraukset kansainväliselle konsernirahoitukselle
Alankomaat	Konsernin sisäiset rahoitustahtumat
Alankomaat	Rahoitustoimiala
Espanja	Baskin alueen ja Navarran koordinaatiokeskukset
Sveitsi	Hallintoyhtiöt (50/50-käytäntö)
Rahastojen hallinnointi	
Kreikka	Keskinäiset rahastot/ portfolioinvestointiyritykset (rahastonhoitajien verotus)
Irlanti	Kansainvälisten finanssipalvelujen keskus (rahastonhoitajien verotus)
Luxemburg	Hallinnointiyhtiöt (yhtä keskinäistä rahastoa, 1929 holdings, hallinnoivien yritysten verotus)
Portugali	Maderian kansainvälinen yrityskeskus (rahastonhoitajien verotus)

Maa	Haitalliset verosäännökset
Pankkitoiminta	
Australia	Offshore-toiminta
Kanada	Kansainvälinen pankkikeskus
Irlanti	Kansainvälisten finanssipalvelujen keskus
Italia	Triesten finassi- ja vakuutuskeskus
Korea	Ulkomaanrahaa vaihtavien pankkien offshore-toiminta
Portugali	Maderian kansainvälisen yrityskeskuksen ulkopuoliset toiminnot
Turkki	Istambulin offshore-pankkitoimintaa koskevat säännöt
Pääkonttorit	
Belgia	Koordinaatiokeskukset
Ranska	Pääkonttorikeskukset
Saksa	Valvonta- ja koordinointitoiminnot
Kreikka	Ulkomaisten yritysten toimipaikat
Alankomaat	Siirtohinnoitteluun liittyvät hallinnolliset sopimukset
Portugali	Maderian kansainvälinen yrityskeskus
Espanja	Baskin alueen ja Navarran koordinaatiokeskukset
Sveitsi	Hallinnointiyritykset
Sveitsi	Palveluyritykset
Palvelukeskukset	
Belgia	Palvelukeskukset
Alankomaat	Siirtohinnoitteluun liittyvät hallinnolliset sopimukset
Merenkulku	
Kanada	Kansainvälinen merenkulku
Saksa	Kansainvälinen merenkulku
Kreikka	Merenkulkuun liittyvä toimipaikka
Kreikka	Merenkulun lainsäädäntö (L 27/75)
Italia	Kansainvälinen merenkulku
Alankomaat	Kansainvälinen merenkulku

Jakelukeskukset	
Belgia	Jakelukeskukset
Ranska	Logistiikkakeskukset
Alankomaat	Siirtohinnoitteluun sovellettavat viranomaissovimukset
Turkki	Turkin verovapaa alue

Norja	Kansainvälinen merenkulku
Portugali	Madeirasan kansainvälinen alusrekisteröinti
Muu toiminta	
Belgia	Aineettoman omaisuuden verotuksessa sovellettavat päätökset
Belgia	Ulkomaisten myyntiyhtiöiden toimintaan sovellettavat päätökset
Kanada	Ulkomaisten omistamat investointiyhtiöt
Alankomaat	Aineettoman omaisuuden verotuksessa sovellettavat päätökset
Alankomaat	Ulkomaisten myyntiyhtiöiden toimintaan sovellettavat päätökset
USA	Vientiyhtiöt

**VATT-KESKUSTELUALOITTEITA / DISCUSSION PAPERS ISSN 0788-5016
- SARJASSA ILMESTYNEITÄ**

286. Tuomala Juha: Työttömyyden alueellisen rakenteen kehitys 1990-luvulla. Helsinki 2002.
287. Berghäll Elina: Virosta ja Ahvenanmaan itsehallintoalueelta Suomeen kohdistuvat verokilpailupaineet. Helsinki 2002.
288. Korkeamäki Ossi – Kyyrä Tomi: The Gender Wage Gap and Sex Segregation in Finland. Helsinki 2002.
289. Kilponen Juha – Santavirta Torsten: Taloudellinen kasvu, innovaatiot ja kilpailu – katsaus kirjallisuuteen ja politiikkasuositukseen. Helsinki 2002.
290. Siivonen Erkki – Huikuri Satu (Edited): Workshop on Studies for Northern Dimension Kalastajatorppa 30 – 31 May, 2002. Helsinki 2002.
291. Pohjola Johanna – Kerkelä Leena – Mäkipää Raisa: Who Gains from Credited Forest Carbon Sinks: Finland and Other Annex I Countries in Comparison. Helsinki 2002.
292. Montén Seppo – Tuomala Juha: Alueellinen työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys 1990-luvulla. Helsinki 2003.
293. Lyytikäinen Teemu: Pienituloisuuden dynamiikka Suomessa. Helsinki 2003.
294. Aulin-Ahmavaara Pirkko – Jalava Jukka: Pääomapanos ja sen tuottavuus Suomessa vuosina 1975-2001. Helsinki 2003.
295. Vaittinen Risto: Maatalouskaupan vapauttaminen – kansainväliset vaikutukset ja merkitys EU:lle. Helsinki 2003.
296. Haataja Anita: Suomalaiset mikrosimulointimallit päätöksenteon valmistelussa ja tutkimuksessa. Helsinki 2003.
297. Kangasharju Aki – Korpinen Liisa – Parkkinen Pekka: Suomessa asuvat ulkomaalaiset: Esiselvitys. Helsinki 2003.
298. Hietala Harri – Lyytikäinen Teemu: Työn, pääoman ja kulutuksen verorasituksen mittaaminen. Helsinki 2003.
299. Räisänen Heikki: Rekrytointiongelmien ja työvoimapotentialin lääkärien, lastentarhanopettajien, farmaseuttien ja proviisorien ammateissa. Helsinki 2003.
300. Kröger Outi: Pääoma- ja yritystulojen verotus – uusi suunta? Helsinki 2003.
301. Kari Seppo – Liljeblom Eva – Ylä-Liedenpohja Jouko: Snedvridande beskattning av utländska investeringar: Reell och finansiell aktivitet inducerad av skattearbitrage. Helsinki 2003.
302. Pekkala Sari: Is Little Brother Nothing but Trouble?: Educational Attainment, Returns to Schooling and Sibling Structure. Helsinki 2003.
303. Vaittinen Risto: Liberalisation of Agricultural Trade – Global Implications and what it Means for the EU. Helsinki 2003.
304. Kangasharju Aki – Venetoklis Takis: Do Wage-subsidies Increase Employment in Firms? Helsinki 2003.

305. Räisänen Heikki: How to Cope with Labour Market Policy Tools in Economic Downturn: Finnish Evidence. Helsinki 2003.
306. Ruotoistenmäki Riikka – Siivonen Erkki: Tiehankkeiden rahoitusvajeen ratkaisu? Helsinki 2003.
307. Hjerppe Reino: Social Capital and Economic Growth Revisited. Helsinki 2003.
308. Honkatukia Juha – Kangasharju Aki – Vaittinen Risto: Suuren aluepolitiikan ja hajasijoittamisen vaikutuksia Keski-Suomessa. Helsinki 2003.
309. Luukkonen Antti: Palkkadiskriminaatio Suomen teollisuussektorin toimihenkilöillä vuonna 2000. Helsinki 2003.
310. Pekkala Sari: What Draws People to Urban Growth Centers: Jobs vs. Pay? Helsinki 2003.
311. Rantala Juha – Romppanen Antti: Ikääntyvät työmarkkinoilla. Helsinki 2003.
312. Hämäläinen Kari: Education and Unemployment: State Dependence in Unemployment Among Young People in the 1990s'. Helsinki 2003.
313. Berghäll Elina – Kiander Jaakko: The Finnish Model of STI Policy: Experiences and Guidelines. KNOGG Thematic Network WP4 Country Report – Finland. Helsinki 2003.
314. Kilponen Juha – Sinko Pekka: Does Centralised Wage Setting Lead into Higher Taxation? Helsinki 2003.
315. Järviö Maija-Liisa: Julkisesti tuettu hammashuolto vuosina 1994-2000. Helsinki 2003.
316. Ollikainen Virve: The Determinants of Unemployment Duration by Gender in Finland. Helsinki 2003.
317. Kari Seppo – Lyytikäinen Teemu: Efektiivinen veroaste eri sijoitusmuodoissa. Helsinki 2003.
318. Peltola Mikko – Soininen Jarno: Lasku- ja kasvualojen työmarkkinat 1990-luvulla. Helsinki 2003.
319. Sinko Pekka: Subsidizing vs. Experience Rating of Unemployment Insurance in Unionized Labor Markets. Helsinki 2003.
320. Korkeamäki Ossi – Kyyrä Tomi: Explaining Gender Wage Differentials: Findings from a Random Effects Model. Helsinki 2003.
321. Luukkonen Antti: Sukupuolten palkkaero yksityisissä palveluammateissa. Helsinki 2003.
322. Hjerppe Reino: Uncovering the Dimensions of the Common Good – Problems of Measurement of the Size of the Public Sector. Helsinki 2003.
323. Perrels Adriaan – Ahlqvist Kirsti – Heiskanen Eva – Lahti Pekka: Kestävän kulutuksen potentiaalia etsimässä – esitutkimus –. Helsinki 2004.
324. Tukiainen Janne: Access to Computer, Internet and Mobile Phone at Home in Finland, Ireland, Netherlands and Sweden. Helsinki 2004.
325. Rätty Tarmo – Luoma Kalevi – Aronen Pasi: Palvelusetelit kuntien sosiaalipalveluissa. Helsinki 2004.
326. Parkkinen Pekka: Hoiva- ja hoitopalvelumenot tulevaisuudessa. Helsinki 2004.

327. Korkeamäki Ossi – Kyyrä Tomi – Luukkonen Antti: Miesten ja naisten palkkaerot yksityisellä sektorilla. Helsinki 2004.
328. Mäkelä Pekka: Kariutuneet kustannukset ja omaisuudensuoja päästökaupassa. Helsinki 2004.
329. Honkatukia Juha: Päästöoikeuksien jakotapojen kustannusvaikutukset. Helsinki 2004.
330. Moisio Antti: Julkisen rahan liikkeet Uudenmaan ja muun Suomen välillä. Helsinki 2004.
331. Laine Veli: Eläkejärjestelmän kannustinvaikutukset. Helsinki 2004.
332. Kari Seppo – Kröger Outi – Rauhanen Timo – Ulvinen Hanna: Beskattning av småföretag i Finland. Helsinki 2004.
333. Leppälehto Jenni: Naapurialueiden vaikutus veroprosentin määräytymisessä paikallistasolla. Helsinki 2004.
334. Pekkala Sari: Maahanmuuton taloudelliset vaikutukset. Helsinki 2004.
335. Perrels Adriaan: The Basic Service Quality Level of Transport Infrastructure in Peripheral Areas. Helsinki 2004.
336. Kiander Jaakko: Growth and Employment in Nordic Welfare States in the 1990s: a Tale of Crisis and Revival. Helsinki 2004.
337. Kari Seppo – Ylä-Liedenpohja Jouko: Effects of Equalization Tax on Multinational Investments and Transfer Pricing. Helsinki 2004.
338. Hietala Harri – Kari Seppo – Rauhanen Timo – Ulvinen Hanna: Laskelmia yritys- ja pääomaverouudistuksesta. Helsinki 2004.
339. Koskela Erkki – Virén Matti: Government Size and Output Volatility: New International Evidence. Helsinki 2004.
340. Rätty Tarmo: Palvelusetelit sosiaalipalveluissa 2004. Helsinki 2004.
341. Honkatukia Juha – Antikainen Riikka: Väylähankkeiden kansantaloudellinen merkitys. Helsinki 2004.
342. Mustonen Esko: Välittömän verotuksen progressiivisuus. Helsinki 2004
343. Kiander Jaakko: Onko Suomessa liian vähän yrittäjiä? Helsinki 2004
344. Kiander Jaakko: The Evolution of the Finnish Model in the 1990s: from Depression to High-tech Boom. Helsinki 2004.
345. Riihelä Marja – Sullström Risto: Välittömien verojen ja tulonsiirtojen vaikutus tulonsaajajärjestyksen ja tuloerojen muutoksiin Suomessa. Helsinki 2004.
346. Kyyrä Tomi – Wilke Ralf: Reduction in the Long-Term Unemployment of the Elderly. A Success Story from Finland. Helsinki 2004.